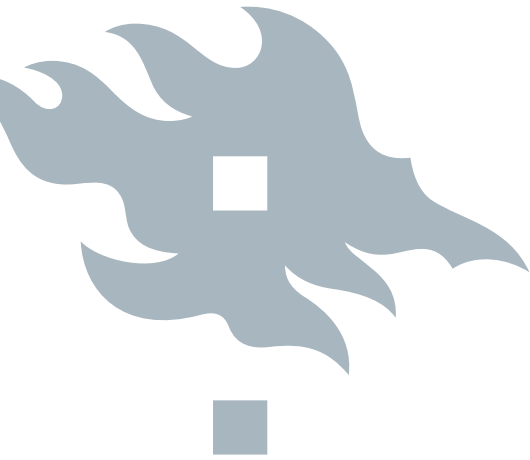

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI

JULKAISUJA 22

KYLÄTOIMINNAN TILA 2010

TORSTI HYYRYLÄINEN
HANNU KATAJAMÄKI
SIRKKU PIISPANEN
PÄIVI PYLKKÄNEN
VESA ROUHIAINEN

KYLÄTOIMINNAN TILA 2010

TORSTI HYYRYLÄINEN
HANNU KATAJAMÄKI
SIRKKU PIISPANEN
PÄIVI PYLKKÄNEN
VESA ROUHIAINEN

Julkaisija   Helsingin yliopisto
Ruralia-instituutti
www.helsinki.fi/ruralia

Lönnrotinkatu 7
50100 MIKKELI

Kampusranta 9 C
60320 SEINÄJOKI

Sarja   Julkaisuja 22

Kannen kuva   Sirpa Piskonen

ISBN   978-952-10-6488-3 (pdf)

ISSN   1796-0657 (pdf)

ESIPUHE

Tässä tutkimuksessa eritellään kyläyhteisöjen edustajilta kerätyn valtakunnallisen kyselyaineiston avulla kylätoiminnan muutosta, nykytilaa ja tulevaisuuden suuntia. Tutkimus toteutettiin Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin, Vaasan yliopiston aluetiede-oppiaineen ja Levón-instituutin yhteistyönä.

Tutkimusryhmään kuului useita tutkijoita ja ryhmä teki vahvaa yhteistyötä. Ruralia-instituutin tutkimusjohtaja Torsti Hyryyläinen ja professori Hannu Katajamäki Vaasan yliopiston aluetiede -oppiaineesta toimivat tutkimushankkeen johtajina. Tutkijoina työskentelivät Sirkku Piispanen, Päivi Pylkkänen, Vesa Rouhiainen ja Jouni Pikka Helsingin yliopiston Ruralia-instituutista sekä Heli Siirilä ja Niklas Lundström Vaasan yliopiston Levón-instituutista.

Jouni Pikka osallistui tutkimusprosessiin kokoamalla kyselyn osoitetiedot eri lähteistä. Hän myös keräsi laadullisen haastatteluaineiston tutkimusryhmän käyttöön. Heli Siirilä ja Niklas Lundström osallistuivat kyselyaineiston koodaukseen ja sen alustaviin tilastollisiin analyyseihin. Avustavia tehtäviä Ruralia-instituutissa tekivät Elina Häkkinen, Salla Ukkonen ja Akiko Yanagi. Julkaisun taittoi Jukka-Pekka Mäkinen.

Tutkimuksen rahoitti Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän esityksestä maa- ja metsätalousministeriö. Kiitämme.

Mikkelissä ja Vaasassa kesällä 2011

Torsti Hyryyläinen

Hannu Katajamäki

SISÄLTÖ

Tiivistelmä	9
Summary	11
1. Johdanto	13
Tutkimuksen tausta ja tavoitteet	13
Kylätoiminta paikallisena kehittämisenä	13
Tutkimusaineisto	14
Analyysimenetelmät	15
Tarkastelu maaseututyyppittäin	17
Raportin rakenne	17
2. Kylätoimijat ja toiminta-alueet	18
Vastaajaprofiilit	19
Palvelut ja yhdistystoiminta	23
3. Toimintamuodot ja yhteistyötahot	25
Toimintaan osallistuminen ja tiedottaminen	25
Toimintamuodot	26
Yhteistyötahot	28
Yhteistyö kuntien kanssa	30
Maakunnallinen ja valtakunnallinen yhteistyö	31
4. Kyläsuunnittelu ja hankkeet toimintamuotoina	33
Kyläsuunnittelu	33
Kehittämishankkeet	35
Kokemukset hankkeista	36
5. Kylätoiminta ja toimintaryhmätyö	38
Toimintaryhmien tunnettuus	38
Toimintaryhmien kanssa tehtävä yhteistyö	39
Toimintaryhmien kehittämisohjelmiin vaikuttaminen	40
Toimintaryhmien merkitys kylätoiminnalle	40

6. Kylätoiminnan kautta vaikuttaminen	42
Kannustavat ja rajoittavat tekijät	42
Käsitys vaikutusmahdollisuuksista ja niiden muutoksesta	43
Kylätoiminnan onnistumiset	44
Toiminta-alueella tapahtuneet hyvät ja huonot asiat	45
 7. Kylätoiminnan tulevaisuudennäkymiä	47
Toimintamuodot lähitulevaisuudessa	47
Näkemyksiä palvelujen tulevaisuudesta	50
Tärkeimpinä pidetyt palvelut	50
 8. Yhteenveto kylätoiminnan nykytilasta ja tulevaisuudesta	53
Tutkimustulokset kootusti	53
Kylätoiminta maaseudun paikkaperustaisena kansalaistoimintana	55

LIITTEET

Liite 1. Valtakunnallisen kylätoimintakyselyn 2010 lomake kylätoimijoille	58
--	----

TAULUKOT

Taulukko 1. Kyselyn vastausprosentit maakunnittain	18
Taulukko 2. Vastaajien edustamien yhteisöjen muoto maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista	19
Taulukko 3. Vastaajien ikä ja sukupuoli, prosentteina vastaajista	20
Taulukko 4. Toimijaprofiileja maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista	21
Taulukko 5. Vastaajien arvioimat toimialueidensa väestömäärät	22
Taulukko 6. Kokouksiin osallistuvat vastaajien arvioimana	25
Taulukko 7. Yhteisöjen kokoontumisaktiivisuus	25
Taulukko 8. Kyläyhteisöjen viestintä ja tiedotus	26
Taulukko 9. Kylätoiminnan toimintamuodot kyläyhteisöjen edustajien mainintojen perusteella, prosentteina vastaajista	27
Taulukko 10. Kyläsuunnitelmien laadintakerrat maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista	33
Taulukko 11. Kyläsuunnitelmien ajantasaisuus maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista	34

Taulukko 12. Kyläsuunnitelman laadinnan käynnistäjätahot maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista	34
Taulukko 13. Itse toteutettujen kehittämishankkeiden määrä viiden viime vuoden aikana maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista	35
Taulukko 14. Hankkeiden julkinen rahoitus viiden viime vuoden aikana maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista	36
Taulukko 15. Paikallisen toimintaryhmän tunnettuus yhteisössä maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista.	38
Taulukko 16. Yhteisön vaikutus alueella toimivan toimintaryhmän kehittämisohjelman 2007–2013 sisältöön, prosentteina vastaajista.	40
Taulukko 17. Paikallisen toimintaryhmän hyöty edustamallenne yhteisölle, prosentteina vastaajista.....	41
Taulukko 18. Yhteisön oman toiminnan vaikutus alueen elinoloihin ja yleiseen kehitykseen 3–5 viime vuoden aikana maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista.....	43
Taulukko 19. Käsitys paikallisen kehittämistoiminnan vaikutusmahdollisuuksien kehittymisestä 3–5 viime vuoden aikana, prosentteina vastaajista.	44

KUVAT

Kuva 1. Kyläyhteisöjen toiminta-alueiden lähipalvelujen yleisyys vastaajien mainintojen perusteella, prosentteina vastaajista.....	23
Kuva 2. Yhteisöjen tekemän yhteistyön laajuus eri tahojen kanssa, prosentteina vastaajista.....	29
Kuva 3. Yhteistyön teemat kunnan/kaupungin kanssa, prosentteina vastaajista.....	30
Kuva 4. Kylätoimijoiden maakunnallinen ja valtakunnallinen yhteistyö, prosentteina vastaajista.	31
Kuva 5. Kylätoimijoiden osallistuminen toimintaryhmän toimintaan, prosentteina vastaajista.	39
Kuva 6. Kehittämistoiminnan mahdolliset innoittajat ja rajoittajat, prosentteina vastaajista.....	42
Kuva 7. Yleisimmät lähivuosien toiminnot, prosentteina vastaajista.....	47
Kuva 8. Toiminnot, joissa lähivuosina ollaan mukana tilanteen mukaan vaihtelevasti, prosentteina vastaajista.	48
Kuva 9. Toimintamuodot, joihin kyläyhteisöt suhtautuvat lähivuosina varovaisesti, prosentteina vastaajista.	49
Kuva 10. Kyläyhteisöjen näkemyksiä peruspalvelujen tulevaisuudesta, prosentteina vastaajista.....	51

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksen tarkoituksena on hahmottaa ajan-
tasainen kokonaiskuva suomalaisesta kylätoimin-
nasta. Kylätoiminta määritellään *kansalaisten
pyrkimyksiksi parantaa elinolojaan sekä edistää
paikallista kehitystä*. Edellinen valtakunnallinen
kylätoimintatutkimus tehtiin 1990-luvun alkupuol-
ella, jonka jälkeen tutkimus on ollut sirpaleista.

Tavoitteena on empiirinen kuvaus nykyisestä
kylätoiminnasta ilman teoriaa ja aiempaan tut-
kimukseen pohjautuvia hypoteeseja. Tutkimus-
aineiston teoreettiseen tulkintaan keskitytään tut-
kimushankkeen muissa julkaisuissa. Menetelminä
ovat frekvenssijakaumat, ristiintaulukoinnit ja
riippuvuuskertoimet. Silloin kun kysymyksen-
asettelut ovat riittävän yhdenmukaisia, tuloksia
verrataan 1990-luvun alussa tehdyn edellisen val-
takunnallisen kylätoimintatutkimuksen kanssa.
Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- Millaista kansalaistoimintaa ja osallistumista
kylätoiminnaksi ymmärretty paikallinen aki-
tiivisuus Suomessa nykyisin on?
- Kuinka laajaa/aktiivista kylätoiminta on ja
millaisiin tavoitteisiin sillä pyritään?
- Millaisiksi kylätoiminnan vaikutusmahdol-
lisuudet koetaan?
- Mihin instituutioihin kylätoiminta kytkeytyy?
- Miten kylätoiminta on muuttunut ja millaisia
ovat kylätoiminnan tulevaisuudennäkymät?

Tutkimus perustuu valtakunnalliseen kyselyai-
neistoon. Kysely lähetettiin tiedossa oleville kylä-
toiminnan paikallisorganisaatioille. Osoitetiedot
kerättiin kylien maakunnallisten yhteenliittymien
kautta sekä kuntien ja kylien omilta verkkosivuilta.
Lomake postitettiin 3 723 henkilölle. He eivät vas-
tanneet omasta, vaan edustamansa yhteisön puo-

lesta. Ruotsinkielisiä kyselylomakkeita lähetettiin
150. Vastausaika oli 15.2.–31.5.2010. Kyselyyn
saatiin 1 086 vastausta ja vastausprosentiksi 29,2.
Tyypillinen vastaaja oli alueella pitkään asunut
51–65-vuotias henkilö. Tutkimuksen mukaan kylä-
toiminta tapahtuu pääosin rekisteröityjen yh-
distysten kautta. Kylätoiminta on hyvin paikallista
ja toiminta-alueilla asuu useimmiten alle 500 asu-
kasta.

Kylätoiminta on harrastus- ja yhdessäolopai-
notteista. Yleisimmät toimintamuodot ovat ta-
pahtumien järjestäminen ja muu talkootoiminta.
Vaikuttaminen elinympäristön kehitykseen sekä
yhteistyö kunnan kanssa arvioidaan myös tärkeik-
si. Kylätoiminnan ydintoiminnot eivät ole muut-
tuneet 1990-luvun alussa tehdyn edellisen suu-
ren kylätoimintatutkimuksen ajoista. Myöskään
tulevaisuudessa ei kylätoiminnan perusluonteen
odoteta muuttuvan. Aineistosta on luettavissa
pyrkimys pysyvyyteen. Kylätoiminnassa vaikuttaa
edelleen näkemys perinteisestä kansalaistoimin-
nasta, joka vastaa yhdessäolon ja yhdessä tekemi-
sen sekä vaikuttamisen tarpeeseen. Kyläyhteisöjen
edustajat arvioivat pystyneensä vaikuttamaan ai-
nakin jonkin verran oman alueensa elinoloihin ja
yleiseen kehitykseen. Onnistumisen kokemukset
liittyvät konkreettisiin parannuksiin.

Vapaana kansalaistoimintana kylätoimin-
nalla on edelleen tärkeä tehtävä maaseudun
yhteisöllisyyden ja sosiaalisen pääoman uusinta-
jana. Toisaalta kylätoiminnan toimintatavat ovat
muuttuneet, vaikka perussisältö on säilynyt sa-
mana. Keskeinen muutospiirre on vuorovaikutuk-
sen ja verkostojen laajentuminen. Kylätoimintaa
ei olekaan enää tarkoituksenmukaista tarkastella
pelkästään kylän sisäisenä tai kyläläisten kes-
kinäisenä toimintana.

Tutkimuksesta välittyy myös viesti erilais-
tuvasta kylätoiminnasta. Osassa kyliä kehittä-

mishankkeilla ja uusilla toimintatavoilla on tärkeä merkitys; kylätoiminnan kokonaisuudessa tällaiset kylät ovat kuitenkin pieni vähemmistö. Eri-laistumiseen on sekä ulkoisia että sisäisiä syitä. Yleisenä ulkoisena tekijänä on harvaan asutun maaseudun hiipuminen ja erityisesti nuorten poismuutto; suuressa osassa maaseutua kylien kehittäjiä on yhä vähemmän. Kaupunkien läheinen maaseutu on puolestaan hyötynyt kansalaisten toiveesta asua väljemmin, mutta kuitenkin palvelujen ja työpaikkojen läheisyydessä. Kaupunkien läheisellä maaseudulla ja kaupungeissa kylätoiminnan piirissä on runsaasti potentiaalisia uusia aktiiveja. Kylätoiminnan eriytymisessä onkin yksilöillä suuri merkitys.

Kyläsuunnitelmien tekeminen ja kehittämisshankkeet ovat lisääntyneet Euroopan unioniin liittymisen jälkeen. Kyläsuunnittelun avulla tavoitellaan lähinnä rahoitusresursseja. Viiden viime vuoden aikana Euroopan unionin ohjelmien kautta saatavaa hankerahoitusta on hyödyntänyt noin puolet vastanneista kylätoimintayhteisöistä. Hankkeilla on kunnostettu tai rakennettu ky-

lätaloja, järjestetty tapahtumia ja hoidettu lähiympäristöä. Useimmat hankkeet ovat olleet hyvin pieniä. Hankekäytäntöjä arvostellaan työläydestä sekä yksityiskohtiin ulottuvasta kontrollista. Hankkeet sopivat kertaluonteisiin tarpeisiin, mutta pitkäjänteiseen kehittämiseen kaivataan pysyvämpiä resursseja.

Kyläkoulua pidetään edelleen hyvin tärkeänä. Kylissä puolustetaan palveluja ja ollaan valmiita tukemaan niiden uusia organisoinnin tapoja, mutta vain harvat kyläyhteisöt ovat itse ryhtymässä palvelujen tuottajiksi. Palvelujen tulevaisuuden kannalta ratkaisevana pidetään kunnissa, eduskunnassa ja keskushallinnossa tehtäviä päätöksiä. Vapaaehtoinen kylätoiminta halutaan pitää erillään peruspalvelujen tuottamisesta. Yritys- tai kehitysyhtiömuotoinen kylätoiminta ei ole tämän tutkimuksen perusteella laajenemassa.

Kunnat ovat edelleen kylien tärkeimpiä yhteistyökumppaneita. Kuntien suurentuminen ja maantieteellisen moniaineksisuuden lisääntyminen avaavat uusia haasteita kylätoiminnalle.

SUMMARY

Village action in Finland is a form of voluntary civic action that seeks to impact by different means on local livelihoods and development. Village action movement dates back to 1970's. It was last comprehensively surveyed in 1993. After that research on village action has been patchy and little was known of its overall width and scope in 2010's. To fill the gap, University of Helsinki (Ruralia-institute) and University of Vaasa (Levón-institute) launched a study to address three main research questions:

- What kind of civic action and participation village action in present Finland is?
- What are the institutions village action bodies liaise with?
- What kind of future prospects village action activists see for village action?

A questionnaire was posted to 3 723 contact addresses that could be associated with village action across the country. 1 086 forms were returned corresponding to 29,2 % of the recipients. A statistical analysis was conducted on the survey material.

Most village action bodies today are registered village associations and less than one fifth operate as informal committees. 75 % of village action bodies operate on geographical areas that cover

less than 500 inhabitants. Most frequent village action activities reported include organization of social events, information dissemination on local themes and maintenance or improvement of the common neighborhood. A good half of the village action bodies are active in making initiatives to municipalities (local governments) on matters of interest to the respective village.

On the whole, village action bodies liaise most with local municipalities. Additional common partners are other village action bodies and the parishes. Increasing development project funding, largely through European Union rural development programs such as Leader, is a new element in Finnish village action. Projects so funded include investments in physical infrastructure such as village halls or introduction of new events and activities. Few have piloted with provision or organization of services by the village action body. Altogether about half of the village action bodies have been associated with some kind of development project over the past 5 years. There is some differentiation in village action along different environments. For example, in areas suffering from population decline village action is less networked and less associated with development project activities.

A great majority of village action activists do not expect major changes in the scope of future village action. Village action is likely to remain as a part of civic action serving variable local needs, not least that of social life.

1. JOHDANTO

TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TAVOITTEET

Tutkimuksen lähtökohtana on tarve saada suomalaisesta kylätoiminnasta kattava ja ajantasainen kuva. Edellinen kokonaistutkimus tehtiin 1990-luvun alussa (Laurila 1993). Tuolloin Suomessa vasta keskusteltiin liittymisestä Euroopan unioniin. Liittymisen vaikutuksia erityisesti maatalouteen ennakoitiin suuriksi. Toisaalta hankerahoituksen lisääntymisen ansioista kylätoiminnalle avautui EU-jäsenyyden jälkeen uusia mahdollisuuksia.

Kylätoiminnan tutkimus on 1990-luvulta lähtien ollut sirpaleista. Tiedot kylätoiminnan laajuudesta ja kiinnittymisestä yhteiskunnallisiin käytäntöihin ovat vanhentuneita. Kylätoimintaa koskevan kattavan ja kokoavan tiedon tarve on tullut esiin esimerkiksi, kun on pohdittu kansalaisvaikuttamisen uusia mahdollisuuksia maaseudulla. Esimerkiksi Suomen kylätoiminta ry:n julkaisemassa kylätoiminnan ja Leader-ryhmien valtakunnallisessa ohjelmassa (Suomen kylätoiminta 2008) paikalliselle tasolle tarjotaan uusia tehtäviä. Vasta kylätoiminnan kokonaistarkastelun kautta saadaan käsitys kaavailujen realistisuudesta.

Tutkimuskysymyksiksi muotoiltiin:

- Minkälaista kansalaistoimintaa ja osallistumista kylätoiminnaksi ymmärretty paikallinen aktiivisuus Suomessa nykyisin on?
- Kuinka laajaa/aktiivista kylätoimintaa on ja millaisiin tavoitteisiin sillä pyritään?
- Millaisiksi kylätoiminnan vaikutusmahdollisuudet koetaan?
- Mihin instituutioihin kylätoiminta kytkeytyy?
- Miten kylätoiminta on muuttunut ja millaisia ovat kylätoiminnan tulevaisuudennäkymät?

KYLÄTOIMINTA PAIKALLISENA KEHITTÄMISENÄ

Kylätoiminta liitetään *paikalliseen kehittämiseen*, jolloin se ymmärretään tarkoitukselliseksi vaikuttamiseksi paikallisiin elinoloihin. Kylätoiminnan laadullisia määreitä ovat yhteistyö, omatoimisuus, oma-aloitteisuus ja omaehtoisuus (esimerkiksi Hautamäki 1979: 10–14; Hyyryläinen 1994: 4). Tutkimuksen kyselylomakkeessa kylätoiminnasta esitettiin vastaajille seuraava määritelmä:

”Kylätoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla ihmiset pyrkivät eri tavoin parantamaan omia elinolojaan sekä edistämään paikallista kehitystä.”

Kyselylomakkeessa korostettiin, ettei kylätoiminta ole sidottu vain organisoituneeseen kyläyhdistykseen, vaan sitä voi harjoittaa myös esimerkiksi urheiluseuran, metsästysseuran, kotiseutu- tai kaupunginosaseuran piirissä tai eri organisaatioiden välisenä yhteistyönä. Vastaajille kerrottiin myös, että kylätoimintaa ja siihen rinnastuvaa yhteistoimintaa voi toteuttaa sekä maaseutumaisilla että kaupunkimaisilla alueilla.

Kylätoiminnan ideaa kehitelleen professori Lauri Hautamäen (1979) mukaan kylätoiminnan keskiössä ovat asukkaiden keskinäinen yhteistyö ja omatoimisuus. Kylätoiminnan voi tulkita kulttuurisesti määräytyneeksi käsitteeksi, jolla on oma toiminnallinen ja opillinen historia (ks. esim. Hyyryläinen 1994).

Tässä tutkimuksessa käytettävä kylätoiminnan määritelmä on tietoinen, tutkimuskohdetta täsmäntävä ja rajaava valinta. Se, missä määrin vastausten kautta piirtyvä kuva vastaa tavoitteelliseen paikalliseen kehittämiseen kiinnittyvää kylätoimintakonseptiä, näyttää vaihtelevan myös

tämän tutkimuksen aineistossa. Kylätoiminta on muutakin kuin tavoitteellista kehittämistä. Monelle vastaajalle kylätoiminta on yhdessä harastamista. Tässä tulkinnessa se ei eroa muusta kansalaisjärjestötoiminnasta. Käsillä oleva tutkimus pyrkiikin tämentämään kylätoimintaan liittyvää kerrontaa.

TUTKIMUSAINEISTO

Pääasiallisena tutkimusaineistona on valtakunnallinen kysely, joka lähetettiin kaikille tiedossa olevien kylätoimintaa harjoittavien rekisteröityjen ja rekisteröimättömien yhdistysten edustajille. Kylätoimintaa harjoittavien yhteisöjen määräksi ilmoitetaan maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän uusissa raporteissa yhteensä 3 900 (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2009: 126). Suomen kylätoiminta ry:n ohjelmassa vuodelta 2008 rekisteröityjen kyläyhdistysten määräksi ilmoitetaan 2 730 ja rekisteröimättömien kylätoimikuntien 1 170 (Suomen kylätoiminta 2008: 22).

Kylätoimintaa harjoittavien yhdistysten tavoittaminen osoittautui ennakoitua vaikeammaksi. Valtakunnallisen kylätoimintajärjestön (SYTY ry) osoiterekisterit eivät olleet ajan tasalla, eikä kaikista maakunnallisista kylätoiminnan yhteenliittymistä saatu kattavia tietoja niiden alueella toimivista kyläyhdistyksistä. Tutkimuksen alussa jouduttiin selvittämään laajasti osoitetietoja. Kylien maakunnallisten yhteenliittymien kautta sekä kuntien ja kylien omia verkkosivuja käyttämällä saatiin lopulta osoitetiedot kaikkiaan 3 723 yhteisöstä, jotka sopivat määritelmämme kylätoiminnasta.

Osoitteisto sisälsi eniten yhteisöjä, joiden nimenä esiintyi kyläyhdistys (1 091) tai kylätoimikunta (850). Seura- tai kyläseura-nimisiä oli yhteensä 513. Pelkästään kylän tai alueen nimi on noin 450 yhdistyksellä. Muita suurehkoja osoite-ryhmiä olivat asukas-yhdistykset (163), nuorisoseurat (98), kylien yhteenliittymät (71) sekä maa- ja kotitalousseurat (72). Tämän lisäksi osoitteissa on erilaisia metsästy-, maaseutu- ja kehittämis-yhdistyksiä, yhteensä noin 30 erilaista nimikettä.

Tutkimuksen perusjoukoksi tuli 3 723 henkilöä, jotka toimivat puheenjohtajana, sihteerinä tai muussa luottamustehtävässä edellä kuvatuissa paikallisissa yhteisöissä. Kyselylomake ja palautuskuori postitettiin näille henkilöille. He eivät vastanneet omasta, vaan edustamansa yhteisön puolesta. Koottu osoitteisto jäi noin 177 yhteisöä pienemmäksi kuin SYTY:n virallisesti ilmoittama määrä 3 900. On mahdollista, että SYTY:n käytämässä luvussa on vanhentuneista osoitetiedoista johtuvaa ylipiittoa. Ehkei kaikkia toimivia kyläyhdistyksiä löytynyt tässä tutkimuksessa käytetyistä lähteistä. Lähetetyistä kirjeistä 46 palautui osoitteeltaan tuntemattomana. Arvioimme tämän perusteella Suomessa kylätoimintaa harjoittavien yhteisöjen kokonaismääräksi 3 700–3 900.

Kyselylomake suunniteltiin vuoden 2009 syksyllä. Sen avulla haluttiin tietoa ensisijaisesti kylätoiminnasta toimintana. Kylän rakenteita ja olosuhteita koskevaa tietoa kerättiin tarkoituksellisesti vähemmän. Silti lomakkeeseen tuli yksitoista sivua. Useimmat kysymykset olivat strukturoituja. Lomaketta testattiin tutkimusryhmän sisällä; kysymykset käytiin yhdessä läpi myös kahden pohjoiskarjalaisen kyläaktiivin kanssa. Lomakkeen testauksen perusteella tehtiin selvennyksiä kysymysten muotoiluun ja täyttöohjeisiin. Kyselyä pidettiin lopullisessa muodossaan raskaana, mutta sitä ei lyhennetty, koska tietosisältöä ei haluttu kaventaa.

Kyselylomake postitettiin 3 723 henkilölle, jotka toimivat kylätoiminnan paikallisissa tehtävissä. Noin 150 vastaajalle lähetettiin suomenkielisen lomakkeen ohella myös ruotsinkielinen kyselylomake. Vastausaikaa oli 15.2.–31.5.2010. Uusintakierrosta ei kustannussyistä järjestetty. Kyselyyn saatiin kaikkiaan 1 086 vastausta, ja vastausprosentiksi tuli 29,2.

Kyselyn vastausprosentti ei ole poikkeuksellisen alhainen. Toisaalta tutkimusryhmä odotti suurempaa vastausaktiivisuutta, koska yhteisöjen luottamushenkilöillä arvioitiin olevan vahva motivaatio vastata omaa toimintaa koskevaan valtakunnalliseen kyselyyn. Vastaamattomuuteen lienevät vaikuttaneet useat eri syyt. Lomakkeen

laajuus ehkä vähensi vastaamista. Toisaalta lyhyemmissäkään kyselyissä päästään harvoin yli 50 % vastausaktiivisuuteen. Vastaajien aktivoimiseksi ei ollut käytössä arpalipuketta tai vastaavaa. Ehkäpä osa vastaajista ei tunnistanut kuuluvansa kylätoiminnan piiriin.

Kyselyaineistoa voidaan myös eri näkökulmista verrata perusjoukkoon. Kyselyyn vastanneista kyläyhteisöistä noin 72 % ilmoittaa joskus tehneensä kyläsuunnitelman, kun Suomen kylätoiminta ry:n mukaan suunnitelman on tehnyt noin puolet kaikista kylistä (Suomen kylätoiminta 2008: 23). Kyläsuunnitteluun on kuitenkin erityisesti aktivoitu käynnissä olevalla ohjelmakaudella (2007–2013), joten suunnitelmien määrän voidaan olettaa viime vuosina kasvaneen, jolloin aineisto näyttäisi melko hyvin vastaavan perusjoukkoa. Lievä painottuminen tavallista aktiivisempiin yhteisöihin on kuitenkin hyvin odotettua kansalaistoimintaa koskeissa aineistonkeruissa.

Vastanneista 160 eli 15 % on sellaisia, joiden kyläyhteisö ei ole koskaan tehnyt kyläsuunnitelmaa eikä toteuttanut yhtään hanketta viiden viime vuoden aikana. Kyläsuunnitelmien teossa ja hanketoiminnassa aktivoitumaton joukko jakaantuu asuinkuntansa ilmoittaneen 141 vastaajan osalta maaseututyyppeihin siten, että vajaa puolet edustaa harvaan asuttua maaseutua (45 %), runsas neljännes kaupunkien maaseutualueita (28 %) sekä runsas kymmenesosa ydinmaaseutua (14 %) ja kaupunkien läheistä maaseutua (13 %). Jakauma noudattaa samaa yleisyysjärjestystä kuin kaikkien vastanneiden maaseututyypinjakoa. Koko vastaajajoukko jakaantuu mainitussa järjestyksessä maaseututyypeittäin suhteessa 38:26:23:13. Monet niistä, jotka eivät ole tehneet kyläsuunnitelmia eivätkä toteuttaneet hankkeita, ovat sen sijaan perinteiseen tapaan järjestäneet tapahtumia tai tehneet yhteistyötä esimerkiksi kunnan, metsästysseuran, seurakunnan tai kyläyhdistyksen kanssa. Näin ollen vastaajat eivät edusta vain kylätoiminnan uusimpia välineitä aktiivisimmin käyttäviä kylätoimintayhteisöjä, vaan edustanevat varsin hyvin koko perusjoukkoa.

Tulkintojen tueksi kerättiin myös laadullista haastatteluaineistoa. Pohjois-Karjalassa tehtiin kolme Leader-toimija -haastattelua ja Pohjois-Pohjanmaalla kaksi. Lisäksi mukana oli seitsemän järjestötahon haastattelua. Haastattelut tehtiin kahdessa osassa vuoden 2010 maaliskuussa sekä touko–kesäkuussa. Haastatteluaineistoa ei kuitenkaan tässä raportissa systemaattisesti eritellä, vaan keskitytään kylätoimintakyselyyn.

ANALYYSIMENETELMÄT

Tarkoituksena oli kerätä kattava, pääasiassa numeerinen aineisto, jota voidaan käsitellä tilastollisin menetelmin. Kyselylomakkeen 190:tä alkuperäisestä muuttujasta 172 oli koodattu suoraan numeeriseen muotoon. Ne olivat erilaisia luokiteltutietoja ja väittämiä, jotka sisälsivät laadullista tietoa, mutta olivat samalla ilmaistavissa yksiselitteisesti myös numeerisesti.

Määrällistä tietoa keräävät kysymykset (esimerkiksi hankkeiden rahoitusmäärät) esitettiin vastaamisen helpottamiseksi luokiteltuina jo itse kysymyslomakkeessa. Strukturoitujen kysymysten lisäksi kyselyyn sisältyi 18 kohtaa, joihin vastaaja saattoi kirjoittaa vapaamuotoisen vastauksen. Niistä 12 oli strukturoitua kysymystä täydentäviä alakohtia, joihin vastaaja ohjattiin kirjoittamaan jokin laadullinen tieto tai ominaisuus, joka ei sisältynyt valmiisiin vastausvaihtoehtoihin.

Kysymyksistä kuusi oli kokonaan avoimia. Ne koskivat kylätoiminnan onnistumisia ja hanketoiminnasta saatuja kokemuksia. Myös kuntaa tai kuntia, joiden alueella kylätoimintaa harjoitetaan, kysyttiin avoimella kysymyksellä. Kuntia koskevista vastauksista muodostettiin tallennusvaiheessa neljä uutta muuttujaa: kuinka monen kunnan alueella yhteisö toimii, vastaajan maakunta, suuralue ja maaseututyypinjakopiiri.

Tilastolliseen tietojenkäsittelyyn käytettiin PASW (SPSS)-ohjelmaa. Numeerisen arvon saaneet lomakevastaukset tallennettiin havaintomatriisiin. Kustakin vastaajasta saatiin 172 numeerista muuttujaa käsittävä havaintoprofiili.

Lisäksi sanalliset vastaukset avoimiin kysymyksiin sisällytettiin havaintomatriisiin. Tällaisia muuttujia oli 18.

Avoimiin kysymyksiin annettujen vastausten määrä vaihteli 13:sta 798:an. Avointen kysymysten vastaukset tematisoitiin yksinkertaisen sisällönluvun perusteella noin viidestä viideksitoista sisällölliseksi teemaksi. Muuttujia ei ole uudelleenkoodattu numeerisiksi mittaluvuiksi ja luokiksi, koska vastausten variaation takia vähähavaintoisia luokkia ei olisi mielekästä tarkastella tilastollisesti. Avointen vastausten painoarvoa pidetään suurempana, kun niitä käytetään muuta tietoa esimerkinomaisesti täydentävänä ja vastauksia havainnollistavana materiaalina.

Tilastollisen tietojenkäsittelyn muotoja ohjaa aineiston tilastomatemattinen laatu. Keskeinen käytettävyyttä rajaava seikka ovat kyselyn mitta-asteikot. Suuri osa kylätoimintakyselyssä kerätystä tiedosta on laatueroasteikollista. Esimerkiksi sukupuoli, vastaajan asema yhdistyksessä tai muut sellaiset tiedot, joissa vastausluokkien nimet voi korvata sopimuksenvaraisella numerokoodilla (esimerkiksi 1=puheenjohtaja, 2=sihteeri jne.) edustavat tätä mittaustapaa. Lisäksi aineistossa on järjestysasteikollista tietoa, jota kerättiin 5-asteikollisilla muuttujilla. Vastaajille esitettiin väittämiä ja pyydettiin arvioimaan, pitävätkö ne paikkansa. Arviot asetettiin järjestykseen sen mukaan, kuinka vahvasti vastaaja oli väitteen kanssa samaa tai eri mieltä; mikäli vastaaja ilmoitti, ettei tunne asiaa, koodattiin tämä erikseen.

Aineistoa analysoidaan vastausten absoluuttisten ja suhteellisten frekvenssien eli vastausten lukumäärien ja prosenttiosuuksien avulla teemoittain ja kysymyskokonaisuuksittain. Tulokset esitetään koko aineistoa koskevinä, taulukoina tai kuvina. Taulukoimalla kaksi muuttujaa ristiin, voidaan tehdä havaintoja kahden muuttujan välisistä riippuvuuksista. Koska ristiintaulukointien visuaalinen esittäminen kaikista kiinnostavista kysymyksistä ei ole raportissa mielekästä, tuodaan tekstissä esille keksimääräisestä poikkeavat, kiinnostusta herättävät löydökset. Joskus lieväkin, pelkästään silmämääräisesti havaittava riippu-

vuus on asiayhteytensä perusteella huomionarvoinen.

Riippuvuuden voimakkuutta tarkastellaan myös laskemalla laatueroasteikollisten muuttujien riippuvuusluku eli kontingenssikerroin (C). Kontingenssikerroin perustuu kahden muuttujan arvojen väliseen ristiintaulukointiin, jossa saatuja todellisia frekvenssejä verrataan odotettuihin frekvensseihin eli siihen tilanteeseen, jossa frekvenssit olisivat jakautuneet tasaisesti ilman riippuvuutta (Karjalainen 2000: 103). Voimakkuudeltaan $C > 0,2$ arvot saavat riippuvuudet otetaan lähempään tarkasteluun.

Riippuvuuksien tilastollista merkitsevyyttä testataan χ^2 -testillä (khiin neliö). Testaamisella saadaan tietoa yleistämisestä koskevasta riskistä eli todennäköisyydestä, että riippuvuus tai ero on satuman aiheuttama. Tuloksena saatava riskitaso kuvaava p-arvo on riippuvuuden yleistämisessä tapahtuvan virheen todennäköisyys. Tässä käytetään merkitsevyyden raportoinnin raja-arvona sitä, että $p < 0,05$ (5 %) (tulos on tilastollisesti melkein merkitsevä (*)). Tällöin virheellisen yleistymisen tilastollinen todennäköisyys on alle 5 %. Esiteltäessä 5 %:n riskitason riippuvuuksia tai eroja, mainitaan raportissa aineistossa näkyvän viitteitä riippuvuuksista. Riippuvuuksien ja erojen tilastollisesta merkitsevyydestä mainitaan silloin, kun riski on 1 % eli tulos on tilastollisesti merkitsevä (**) tai on 0,1 % eli tulos on tilastollisesti erittäin merkitsevä (***). (Ks. esim. Karjalainen 2000: 185.)

Riippuvuusluvut kuvaavat riippuvuuden voimakkuutta, mutta eivät sen suuntaa tai syyseuraussuhdetta. Selittävää ja selitettävää tekijää on tarkasteltava kussakin asiayhteydessä erikseen. Selittävän tekijän osoittaminen ei ole aina mahdollista, sillä muuttujan arvoon voivat vaikuttaa monet tekijät ja selittävä tekijä voi olla myös tutkimuksen ulkopuolinen muuttuja. Riippuvuustarkastelujen rajoituksista huolimatta muuttujien yhteisvaihtelulla on usein informaatioarvoa, joka antaa aiheutta pohdintoihin tai jatkoanalyysiin.

Analyyseissä käytetään vertailevaa menetelmää tarkasteltaessa kylätoiminnan muutosta pitkän

ajan kuluessa. Kyselyn tuloksia verrataan vuonna 1993 tehdyn edellisen koko maan kattaneen kylätoimintatutkimuksen tuloksiin (Laurila 1993). Pia Laurilan tutkimusaineistona oli silloisen Ky- läasiain neuvottelukunnan 2 902 vastaanottajan osoitteisto, josta oli karsittu pienkiinteistö- ja kau- punginosayhdistykset tai -seurat sekä ruotsinkieliset kylätoimikunnat. Lomakkeita lähetettiin yhteensä 2 604 ja vastauksia palautui 1 349 (52 %).

Vuoden 1993 tutkimuksessa kylätoimintaa kehystettiin eri tavalla kuin tässä tutkimuksessa. Laurilan keskeinen käsite oli kylä, jota käytettiin toiminnallisena yksikkönä. Tässä tutkimuksessa sen sijaan tarkastellaan itse toimintaa. Tutkimus- ten erojen vuoksi suoraa vertailtavuutta ei monissa kohdin ole. Erilaisuudet eivät kuitenkaan sulje pois suuntaa antavaa vertailua ja pohdintaa. Pääpaino on nyt kerätyn aineiston esittelyssä ja analysoin- nissa.

Kylätoiminnan tila 2010 -aineisto esitellään tässä raportissa ilman teoreettista kehystystä. Kä- sitteitä ei problematisoida, vaan taustasitoumuksena on tieteenfilosofinen realismi, jossa oletetaan, että käytetyt sanat ja ilmaukset ymmärretään riittävän yhdenmukaisesti, jotta niiden systemaattinen erittely on perusteltua. Kylätoiminnan tila 2010 -hankkeessa kerättyjen aineistojen pohjalta julkaistaan myös artikkeleita, joissa tutkimusase- telma ja tieteenfilosofiset lähtökohdat ovat toisen- laisia. Tällöin kyselyaineiston rinnalle tuodaan myös muita aineistoja ja teoreettista keskustelua (ks. esimerkiksi Hyryläinen ym. 2011). Nyt käsil- lä olevan raportin keskeisenä sisältönä on aineiston tulosten esittely, mikä samalla luo pohjaa erilaisille jatkotarkasteluille.

TARKASTELU MAASEUTUTYYPEITTÄIN

Kyselyn tuloksia tarkastellaan soveltuvin osin maaseututyyppeihin mukaan (Suomen maaseutu- tyyppit 2006). Maaseutu jaetaan neljään tyyppiin, jotka ovat: kaupungit, kaupunkien läheinen maa- seutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu. Tyypittelyn perusyksikköinä ovat kunnat. Kau-

punkien läheiseen maaseutuun kuuluu 67 kuntaa (vuonna 2009); päivittäinen työssäkäynti kaupun- kiin on yleistä. Kaupunkien läheisellä maaseudulla väkiluku lisääntyy ja seutuistuminen etenee. Ydin- maaseutu (107 kuntaa) ulottuu työssäkäyntialueita laajemmalle. Ydinmaaseudulla on keskimääräistä enemmän alkutuotantoa, mutta myös teollisia keskittymiä. Ydinmaaseutu painottuu Etelä- ja Länsi-Suomeen. Harvaan asutulla maaseudulla (119 kuntaa) maatalous ohenee, palvelut kaikkoa- vat ja väki vähenee. Harvaan asuttu maaseutu pai- nottuu Itä- ja Pohjois-Suomeen. Loput 55 kuntaa ovat kaupunkia, joista jotkin ovat kuntaliitosten seurauksena suuria pinta-alaltaan ja sisältävät laa- joja maaseutualueita.

RAPORTIN RAKENNE

Raportti jakautuu johdantoluvun jälkeen temaat- tisesti kuuteen lukuun (2–7). Toisessa luvussa tarkastellaan tutkimuksen taustamuuttujia: kyse- lyyn vastanneiden yhteisöjen alueellista jakaumaa, juridisia muotoja ja kyselyyn vastanneiden hen- kilöiden taustatietoja. Luvussa 3 tarkastelu suun- nataan kylätoimijoihin ja toiminnan muotoihin sekä yhteistyöhön.

Luvussa 4 tarkastelu painottuu kylätoiminnan kehittämistehtävään liittyvään kyläsuunnitteluun ja erityisesti nykymuotoiseen hanketoimintaan, sen määrään, kattavuuteen ja sitä koskeviin koke- muksiin. Luvussa 5 keskitytään kylätoiminnan ja toimintaryhmätyön yhtymäkohtiin. Luvussa 6 tarkastellaan kylätoiminnalla vaikuttamista. Siinä eritellään käsityksiä vaikutusmahdollisuuksista ja niiden muutoksesta ja toisaalta konkreettisia avoimilla vastauksilla koottuja selontekoja kylä- toiminnan tärkeimmistä onnistumisista.

Luku 7 suuntaa katseen tulevaisuuteen. Siinä eritellään kylätoimijoiden näkemyksiä tärkeistä palveluista ja niiden tulevaisuudesta sekä näke- myksiä kylätoiminnan lähitulevaisuuden paino- tuksista omassa yhteisössä. Luvussa 8 esitetään tutkimuksen tuloksista kokoava yhteenveto ja vas- tataan kootusti alussa esitettyihin tutkimuskysy- myksiin.

2. KYLÄTOIMIJAT JA TOIMINTA-ALUEET

Kyselyyn saatiin kylätoimintayhteisöjen edustajilta 1 086 vastausta. Näistä toiminta-alueensa (kunta/kunnat) ilmoitti 981. Maakunnittain tarkasteltuna vastauksia saatiin pienimmillään vain 14 ja enimmillään 110. Maakunnittainen vastausaktiivisuus vaihteli 15,2 ja 38,5 prosentin välillä (taulukko 1).

Kylätoiminnan vireyden eroista maakunnittain ei kuitenkaan ole mahdollista tehdä luotettavia johtopäätöksiä, sillä vastaamista ja vastaamatta jättämistä selittävät todennäköisesti monet eri tekijät, joita ei tässä yhteydessä pystytä nimeämään.

Taulukko 1. Kyselyn vastausprosentit maakunnittain.

Maakunta	Lähetetty	Saatu	Vastaus-%
Uusimaa	109	33	30,3
Itä-Uusimaa	54	14	25,9
Varsinais-Suomi	295	63	21,4
Satakunta	147	40	27,2
Kanta-Häme	131	40	30,5
Pirkanmaa	312	78	25,0
Päijät-Häme	132	27	20,5
Kymenlaakso	189	56	29,6
Etelä-Karjala	180	43	23,9
Etelä-Savo (Järvi-Suomi)	217	47	21,7
Pohjois-Savo	261	82	31,4
Pohjois-Karjala	236	67	28,4
Keski-Suomi	205	70	34,1
Etelä-Pohjanmaa	254	57	22,4
Pohjanmaa	78	30	38,5
Keski-Pohjanmaa	102	25	24,5
Pohjois-Pohjanmaa	323	49	15,2
Kainuu	148	53	35,8
Lappi	350	110	31,4
Yhteensä maakunnittain	3723	984	26,4
Ei mainittu kuntaa/kuntia		102	2,7
YHTEENSÄ	3723	1086	29,2
Palautuneet (osoite tuntematon, vastaanottaja muuttanut tms)		46	1,2

VASTAAJAPROFIILIT

Kylätoimintayhteisön kotikunta on merkitty 981 lomakkeeseen. Yhteisöistä 371 (38 %) sijoittuu harvaan asutulle maaseudulle, 225 (23 %) ydinmaaseudulle, 129 (13 %) kaupunkien läheiselle maaseudulle ja 250 (26 %) kaupunkeihin. Paikkakuntaa koskeva tieto puuttui tai oli epäselvä 105 vastauksessa. Kyselyyn vastanneista yhteisöistä noin kaksi kolmasosaa on rekisteröityjä kyläyhdistyksiä, muita rekisteröityjä yhdistyksiä on noin viidennes ja rekisteröimättömiä yhteisöjä 19 % (taulukko 2).

Suomen kylätoiminta ry:n (SYTY) mukaan Suomessa on yhteensä 2 730 rekisteröityä kyläyhdistystä. Kun kylätoimintaa harjoittavien kylien määräksi ilmoitetaan yhteensä 3 900, olisi rekis-

teröityjen yhdistysten osuus 70 %. Tiedetään, että kylätoiminnan järjestäytymisaste on ajan mittaan kasvanut ja siihen on myös SYTY kyläyhteisöjä kannustanut. Aineistomme tukee SYTY:n esittämää tietoa rekisteröitymisasteesta.

Rekisteröityjen kyläyhdistysten osuus on hie- man suurempi ydinmaaseudulla (69 %) kuin muilla alueilla. Toiminnasta muuna kuin rekisteröitynä kyläyhdistyksenä ilmoitti keskimääräistä useammin kaupunkilaisyhteisön (19 %) ja ydinmaaseudun yhteisön edustaja (18 %). Rekisteröimättömiä yhteisöjä on eniten (24 %) harvaan asutulla maaseudulla. Alueilla, joilla asukkaita on vähän, toimitaan joko rekisteröitynä kyläyhdistyksenä tai vapaamuotoisena toimikuntana. Kun asukkaita on enemmän, he toimivat kylätoimikuntien lisäksi myös monissa muissa yhdistyksissä.

Taulukko 2. Vastaajien edustamien yhteisöjen muoto maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista.

Vastaajan edustaman yhteisön muoto	Maaseututyyppi				Yhteensä
	Harvaan asuttu maaseutu	Ydinmaaseutu	Kaupunkien läheinen maaseutu	Kaupungit	
Vapaamuotoinen, rekisteröimätön toimikunta tai vastaava	24,5	12,4	19,4	14,4	18,5
Rekisteröity kyläyhdistys, kyläosuuskunta tai vastaava	65,8	69,3	66,7	66,4	66,9
Rekisteröity muu paikallisyhdistys, seura tai vastaava	9,7	18,2	14,0	19,2	14,7
Yhteensä	100,0 (n=371)	100,0 (n=225)	100,0 (n=129)	100,0 (n=250)	100,0 (n=975)

$\chi^2 = 26,10^{***}$

Vastaajien enemmistöllä on pitkä kokemus kylätoiminnasta. Ainakin kymmenen vuotta mukana olleita on 60 %. Noin 80 % vastaajista on asunut samassa kylässä yli 10 vuotta. Pitkään kylätoiminnassa mukana olleet ja kauan kylässä asuneet ovat useammin miehiä kuin naisia. Aineiston mukaan kylätoiminta aloitetaan keski-ikäisenä ja kylätoimintaan osallistutaan kauan. Monilla aktiiveilla on pitkä asumishistoria samassa kylässä. Naiset poikkeavat tästä päälinjasta miehiä useammin, sillä keskimäärin naiset tulevat mukaan kylätoimintaan miehiä nuorempina. (Taulukot 3 ja 4.)

Kysely tavoitti ensisijaisesti kylätoimintayhteisöjen puheenjohtajat ja sihteerit. Naiset ja miehet esiintyvät vastaajina yhtä usein. Vastanneet painottuvat 51–65-vuotiaisiin ja neljä viidestä on yli 50-vuotias. Yli 65-vuotiaista vastaajista neljä viidestä on miehiä. Nuoremmissa vastaajaryhmissä on naisennemistö. Vastaajien ikä- ja sukupuolijakaumasta voi päätellä, että kylätoiminnan vastuuhenkilöt ovat tulevaisuudessa todennäköisesti yhä useammin naisia.

Ydinmaaseudun kylätoimintayhteisöjen vastaajat olivat keskimäärin jonkin verran nuorempia

Taulukko 3. Vastaajien ikä ja sukupuoli, prosentteina vastaajista.

	Nainen	Mies	Yhteensä
Alle 35-vuotias	8,2	1,5	4,9
36–50-vuotias	37,0	21,7	29,5
51–65-vuotias	41,1	50,9	45,9
Yli 65-vuotias	13,6	25,9	19,7
Yhteensä	100,0 (n=535)	100,0 (n=521)	100,0 (n=1 056)

$\chi^2 = 70,64^{***}$

kuin muiden alueiden vastaajat. Alle 35-vuotiaita heissä oli selvästi enemmän (11 %) kuin vastaajissa keskimäärin (5 %) ja keskimääräistä enemmän myös 36–50-vuotiaita. Vanhimmissa vastaajaryhmissä ydinmaaseudulla asuvien osuus oli jonkin verran keskimääräistä pienempi.

Kylätoiminnan toimialueet ovat väestöltään pieniä. Yli puolessa on alle 300 asukasta ja runsaassa

viidenneksessä 300–500 asukasta. Väestöltään suuremmat toiminta-alueet ovat tämän tutkimuksen aineistossa harvinaisia. (Taulukko 5.) Verrattaessa tilannetta 1990-luvun alussa tehtyyn kylätoiminnan kokonaistarkasteluun (Laurila 1993), voidaan todeta, että toimialueet eivät ole asukasmäärällä mitattuna suurentuneet.

Taulukko 4. Toimijaprofiileja maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista.

		Maaseututyyppi				Yhteensä (n=959–981)
		Harvaan asuttu maaseutu (n=365–371)	Ydin- maaseutu (n=224–228)	Kaupunkien läheinen maaseutu (n=127–129)	Kaupungit (n=243–256)	
Rooli yhteisössä ($\chi^2 = 11,24$)	Toimikunnan/yhdistyksen puheenjoht./varapuheenj.	72,6	68,4	62,8	64,2	68,2
	Sihteeri/rahastonhoitaja	19,7	21,3	20,9	25,1	21,6
	Muu	7,7	10,2	16,3	10,7	10,2
Ikä ($\chi^2 = 27,73^{**}$)	Alle 35-vuotias	3,0	11,1	6,3	3,3	5,4
	36–50-vuotias	29,5	35,1	33,1	30,3	31,5
	51–65-vuotias	47,5	39,6	40,9	44,3	44,0
	Yli 65-vuotias	19,9t	14,2	19,7	22,1	19,1
Sukupuoli ($\chi^2 = 3,70$)	Nainen	50,0	52,6	59,8	51,8	52,4
	Mies	50,0	47,4	40,2	48,2	47,6
Toiminta-aika paikallisessa kehittämisessä ($\chi^2 = 11,11$)	Alle 5 vuotta	10,0	15,4	14,1	11,7	12,2
	6–10 vuotta	25,6	29,1	27,3	30,6	27,9
	11–20 vuotta	34,0	26,9	28,1	33,9	31,5
	Yli 20 vuotta	30,5	28,6	30,5	23,8	28,3
Asumisvuodet edustaman yhteisön alueella ($\chi^2 = 8,72$)	Alle 5 vuotta	4,6	8,5	4,7	6,1	5,9
	6–10 vuotta	11,1	14,3	14,8	15,4	13,4
	11–20 vuotta	22,9	22,8	19,5	20,3	21,8
	Yli 20 vuotta	61,5	54,5	60,9	58,1	58,9

Taulukko 5. Vastaajien arvioimat toimialueidensa väestömäärät.

Arvioitu asukasmäärä	Määrä	%
alle 300 asukasta	585	53,9
301–500 asukasta	247	22,7
501–1 000 asukasta	128	11,8
1 001–2 000 asukasta	58	5,3
2 001–5 000 asukasta	30	2,8
yli 5 000 asukasta	28	2,6
Yhteensä	1 076	99,1
Puuttuva tieto	10	0,9
Kaikki yhteensä	1 086	100,0

Kyläyhteisöjen toiminta-alueet sijoittuvat yleensä yhden kunnan alueelle: kysymykseen vastanneista 96 % ilmoitti toiminta-alueekseen yhden kunnan. Kahden tai kolmen kunnan alueella toimii vastanneista yhteisöistä ainoastaan 3 %. Myös kylien yhteenliittymät toimivat pääosin yhden kunnan alueella.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan oman toiminta-alueensa väkiluvun kehitystä kymmenen viime vuoden aikana. Väkiluvun arvioi vähentyneen 42 %, pysyneen ennallaan 34 % ja lisääntyneen 24 % vastaajista. Maaseututyypin ja arvio kylätoiminta-alueen väkiluvun muutoksesta ovat yhteydessä toisiinsa ($C=0,42$). Yhteisöistä, jotka arvioivat

alueensa väkiluvun lisääntyneen (249), vain 31 eli 8 % sijaitsee harvaan asutulla maaseudulla, kun sen osuus koko vastaajajoukossa on 38 %. Väestömäärän arvioidaan lisääntyneen kymmenen viime vuoden aikana useimmin kaupungeissa (38 %) ja kaupunkien läheisellä maaseudulla (28 %). Myös ydinmaaseudun vastaajista väkiluvun arvioi lisääntyneen selvästi useampi (21 %) kuin harvaan asutun maaseudun vastaajista (12 %). Kylätoiminnan edustajien arviot oman alueensa kehityspiirteistä vastaavat muissa yhteyksissä saatua kuvaa maaseutualueiden kehityksestä (ks. esimerkiksi Ponnikas ym. 2011).

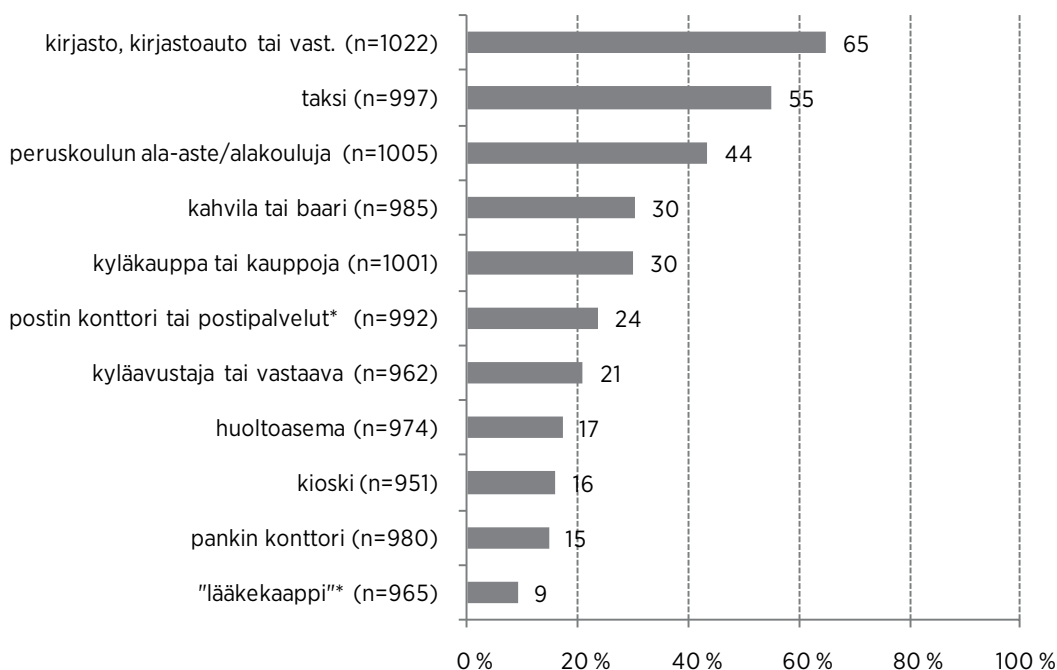
PALVELUT JA YHDISTYSTOIMINTA

Yleisimpiä lähipalveluita vastaajien kylissä ovat kirjasto, taksi ja alakoulu. Selvästi harvinaisempia ovat pankki ja huoltoasema. Joka viidennessä kylässä on kyläavustajapalveluja.

Kyselyyn vastanneista 15 % ilmoitti jonkin lähipalvelun olevan oman kylätoimintayhteisönsä järjestämä. Palvelun sisältöä koskevaan avoimeen kysymykseen saatiin 74 vastausta. Tavallisimpia kylätoiminnan järjestämiä lähipalveluja ovat kyläavustajat, kioskit sekä kylätalon ja urheilupaikkojen ylläpitäminen. Palvelujen järjestämisen osuus kylätoiminnan kokonaisuudessa on kuitenkin pieni.

Kylätoiminta ei ole ainoa kylien yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnan muoto. Kyselyssä selvitettiin, mitkä muut yhteisöt ovat vastaajien mielestä aktiivisia. Avoimeen kysymykseen saatiin 857 vastausta. Mainintoja keräsivät yleisyysjärjestyksessä metsästys- ja eräseurat, urheiluseurat, maa- ja kotitalousnaiset, maatalousseurat, martat, nuorisoseurat, kalastuskunnat, kotiseutuyhdistykset sekä seurakunnat ja muut uskonnolliset yhteisöt. Metsästys- ja eräseurat arvioitiin lähes yhtä aktiivisiksi kuin kyläyhdistykset.

Jotkin yhteisöt saivat vain vähän mainintoja. Tällaisia ovat MTK:n paikallisyhdistykset, puolueiden paikallisosastot ja suuresta jäsenmäärästään tunnettu Suomen Punainen Risti (SPR). Ilmeisesti ne mielletään tehtäviltään yleisiksi eikä varsinaisiksi kylien kehittäjiksi.

(*toiminta kaupan, pankin, postin tai muun vastaavan yhteydessä)

Kuva 1. Kyläyhteisöjen toiminta-alueiden lähipalvelujen yleisyys vastaajien mainintojen perusteella, prosentteina vastaajista.

KOKOAVASTI LUVUSTA 2

- Kylätoiminta on elävä kansalaistoiminnan muoto maaseudulla.
- Kylätoiminnan järjestäytymisaste on jatkuvasti kasvanut. Suurin osa (yli 70 %) kylätoimintaa harjoittavista yhdistyksistä on rekisteröityjä.
- Tyypillisin kylätoiminta-aktiivi on alueella pitkään asunut 50–65-vuotias henkilö. Nuorten naisten osuus on suurempi kuin nuorten miesten. On todennäköistä, että naisten osuus kasvaa tulevaisuudessa.
- Kylätoiminnan alueet ovat väestömäärältään pääasiassa pieniä, alle 500 asukkaan alueita.
- Toiminta-alueet eivät ole asukasmäärällä mitattuna 20 vuodessa suurentuneet.
- Epäsuotuisimmat kehitysarviot väkiluvusta ovat harvaan asutulla maaseudulla ja myönteisimmät kaupunkien läheisellä maaseudulla.
- Kylien yleisimpiä lähipalveluita ovat kirjasto, taksi ja alakoulu. Selvästi harvinaisempia ovat pankki ja huoltoasema. Joka viidennessä kylässä on kyläavustajapalveluja. Tavallisimpia kylätoiminnan järjestämiä lähipalveluja ovat kyläavustajat, kioskit sekä kylätalon ja urheilupaikkojen ylläpitäminen.
- Palvelujen omaehtoiseen järjestämiseen osallistuu melko pieni osa kyläyhteisöistä.

3. TOIMINTAMUODOT JA YHTEISTYÖTAHOT

TOIMINTAAN OSALLISTUMINEN JA TIEDOTTAMINEN

Kylätoimintayhteisöt ovat joko rekisteröityjä yhdistyksiä jäsenineen tai rekisteröimättömiä toimikuntia, joilla ei ole virallisia jäseniä, joskin alueen asukkaat kollektiivina saatetaan mieltää jäsenistöksi. Yhteisöjen kokoontumisiin osallistuu tavallisimmin 6–10 henkeä. Noin neljäsosalla yhteisöjä osallistujia on keskimäärin 11–20. (Taulukko 6.)

Kokoontumisaktiivisuus vaihtelee kaksi kertaa kuukaudessa kokoontuvista 1–2 kertaa vuodessa kokoontuviin yhteisöihin. Harvimmoin kokoontuvat yhteisöt, joiden kokouksissa käy 1–5 henkilöä. (Taulukko 7.) Harvaan asutulla maaseudulla osallistujamäärät ovat pienempiä eikä kokoontumisia ole niin usein kuin muilla alueilla. Rekisteröidyt yhteisöt kokoontuvat rekisteröimättömiä useammin.

Kylätoiminnassa perinteiset tiedotteet ovat edelleen käytössä, mutta internetin käyttö on yleistynyt. Noin puolella vastanneista yhteisöistä on kotisivu. (Taulukko 8.)

Taulukko 6. Kokouksiin osallistuvat vastaajien arvioimana.

	Määrä	%
1–5 henkilöä	121	11,5
6–10 henkilöä	504	48,0
11–20 henkilöä	274	26,1
20–30 henkilöä	93	8,9
yli 30 henkilöä	57	5,4
Yhteensä	1049	99,9

Taulukko 7. Yhteisöjen kokoontumisaktiivisuus.

Kokoontumiset	Määrä	%
2 kertaa kuukaudessa tai useammin	152	14,4
kerran kuukaudessa	237	22,4
joka toinen kuukausi	209	19,8
3–4 kertaa vuodessa	321	30,4
1–2 kertaa vuodessa tai harvemmin	138	13,0
Yhteensä	1057	100,0

Taulukko 8. Kyläyhteisöjen viestintä ja tiedotus.

	Määrä	%
Yhteisöllä on omat toimivat verkkosivut (n=859)	442	51,5
Yhteisöllä on säännöllisesti ilmestyvä tiedotuslehti (kylälehti) tai vastaava (n=785)	182	23,2
Toiminnasta tiedotetaan jäsentiedotteilla joko postitse tai sähköpostitse (n=934)	718	76,9

TOIMINTAMUODOT

Vastaajille esitettiin 25 toimintamuodon lista, joka ulottui perinteisistä talkoista erilaisiin vaikuttamisen ja omatoimisen kehittämisen muotoihin ja uusiin palvelujen organisoimisen tapoihin. Yleistä on tapahtumien järjestäminen, tiedottaminen kylätoiminnasta sekä yhteisten alueiden hoito ja puhtaanapito. Yleistä on myös kylätalojen rakentaminen ja kunnostaminen hankerahoituksella. Rakentamisessa ja remontoinnissa talkootyöllä on keskeinen merkitys myös siksi, että sen avulla hoidetaan omarahoitussuosus. Talkoisiin perustuva yhteistyö on tämän tutkimuksen mukaan edelleen kylätoiminnan keskeisin sisältö. Vireintä perinteinen kylätoiminta on ydinmaaseudulla ja vähäisintä harvaan asutulla maaseudulla.

Toinen suosittu toiminta-alue on aloitteiden tekeminen. Runsas puolet vastanneista kyläyhteisöistä on tehnyt aloitteita kunnalle tai valtion viranomaisille. Aloitteet liittyvät moninaisiin asioihin, esimerkiksi jätevesiasioista tai kyläyhdistyksen toimintamäärärahasta. Aloitteiden tekeminen on yleisempää kaupunkien läheisellä maaseudulla ja kaupungeissa kuin ydinmaaseudulla ja harvaan asutulla maaseudulla. Muita maaseututyyppisiä yleisemmin ydinmaaseudulla tukeudutaan Suomen kylätoiminta ry:n ja kylien maakunnallisten yhteenliittymien kautta tapahtuvaan edunvalvontaan.

Kolmas toiminta-alue on oman kylän kehittäminen. Kyläsuunnitelma on tekeillä joka kolmannessa kyläyhteisössä. Kyläsuunnitelmien laadinta sekä liikenteen, tiestön ja vesihuollon parantaminen on yleisintä runsasväestöisillä alueilla. Rakentamishankkeet ovat suosittuja etenkin ydin-

maaseudulla. Nuorten aktivointihankkeet ovat yleisimpiä kaupunkien läheisellä maaseudulla. Kaupunkien ja ydinmaaseudun kyläyhteisöt ovat aktiivisimpia kansainvälisessä yhteistyössä.

Neljäs toiminta-alue on ”uutta vastuuta ottava yhteistyö”, jota Suomen kylätoiminta ry hahmottelee ohjelmassaan ”Vastuuta ottava paikallisyhteisö” (Suomen kylätoiminta 2008) kylätoiminnan vahvistuvaksi sisällöksi. Kyselyn mukaan kyläyhteisöt eivät ole kovin vastaanottavia uusille toimintamuodoille. Vaikka noin viidennes kyläyhteisöistä kertoi selvittävänsä asukkaiden palvelutarpeita, vain harvat osallistuvat uusien palvelukäytäntöjen toteuttamiseen käytännössä. Esimerkiksi kylien kehitysyhtiöiden perustaminen, sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen tai turvallisuudesta huolehtiminen ovat ainakin toistaiseksi harvinaisia toimintamuotoja. (Taulukko 9.)

Taulukko 9. Kylätoiminnan toimintamuodot, prosentteina vastaajista.

Kyläyhteisöjen vastausajankohtana harjoittama toiminta	%
Tapahtumien organisoiminen/ järjestäminen (juhlat, retket, tanssit, talkoot)	80,4
Tiedottaminen kylän toiminnasta, tapahtumista ja palveluista	74,6
Yhteisten alueiden hoito ja ympäristön puhtaanapito	64,0
Pienimuotoinen myynti ja varainhankinta	54,9
Talkoomuotoinen osallistuminen muiden organisoimien tapahtumien ja tilaisuuksien järjestelyihin	54,7
Aloitteiden tai vetoomusten tekeminen kunnalle ja kunnallisille lautakunnille kylien etuja ja kylätoimintaa koskevissa asioissa	51,7
Tilojen ja tavaroiden vuokraustoiminta	51,5
Keskustelutilaisuuksien järjestäminen	48,8
Yhteisten toimintatilojen rakentaminen, kunnostaminen tai järjestäminen	41,9
Uusien asukkaiden houkuttelevaaminen kylään	35,5
Kyläsuunnitelmien tai kylänkehittämisohjelmien laatiminen	30,9
Lähiliikuntapaikkojen suunnittelu ja rakentaminen	28,5
Kurssi- ja kerhotoiminnan järjestäminen	28,5
Liikenteen, tiestön ja vesihuollon parantaminen	25,8
Alueen asukkaiden palvelutarpeiden kartoittaminen	22,2
Nuorten aktivoiminen (kehittämis)toimintaan ja nuorten työllistäminen yhdistyksiin	21,5
Aloitteiden tai vetoomusten tekeminen ELY-keskuksille (ent. TE-keskukset), ympäristö- tai muille alue/piirihallintoviranomaisille kylien etuja ja kylätoimintaa koskevissa asioissa	17,8
Edunvalvontavaikuttaminen Suomen kylät ry (SYTY:n) tai maakunnallisen kylien yhteenliittymän kautta	17,0
Yhteydenpito ja yhteistyö muissa maissa toimivien järjestöjen/yhdistysten kanssa	12,8
Aloitteiden tai vetoomusten tekeminen valtakunnallisille päätöksentekijöille (esim. eduskunta, ministeriöt) kylien etuja ja kylätoimintaa koskevissa asioissa	8,4
Kylän turvallisuudesta huolehtiminen vapaaehtoisia pelastuspalveluyksiköitä perustamalla	5,2
Sosiaaliaputoiminnan järjestäminen (vanhusten ja sairaiden hoiva ja auttaminen) kylätasolla esim. ostopalveluperiaatteella ts. korvausta vastaan	5,1
Kyläkoulutoiminnan järjestäminen kylän voimin	4,0
Kylän kehitysyhtiön, kyläyhtymän tai osuuskunnan perustaminen	3,6
Huoneistotalotyyppisten senioritalojen kunnostaminen, joihin kytketään palveluja	1,2

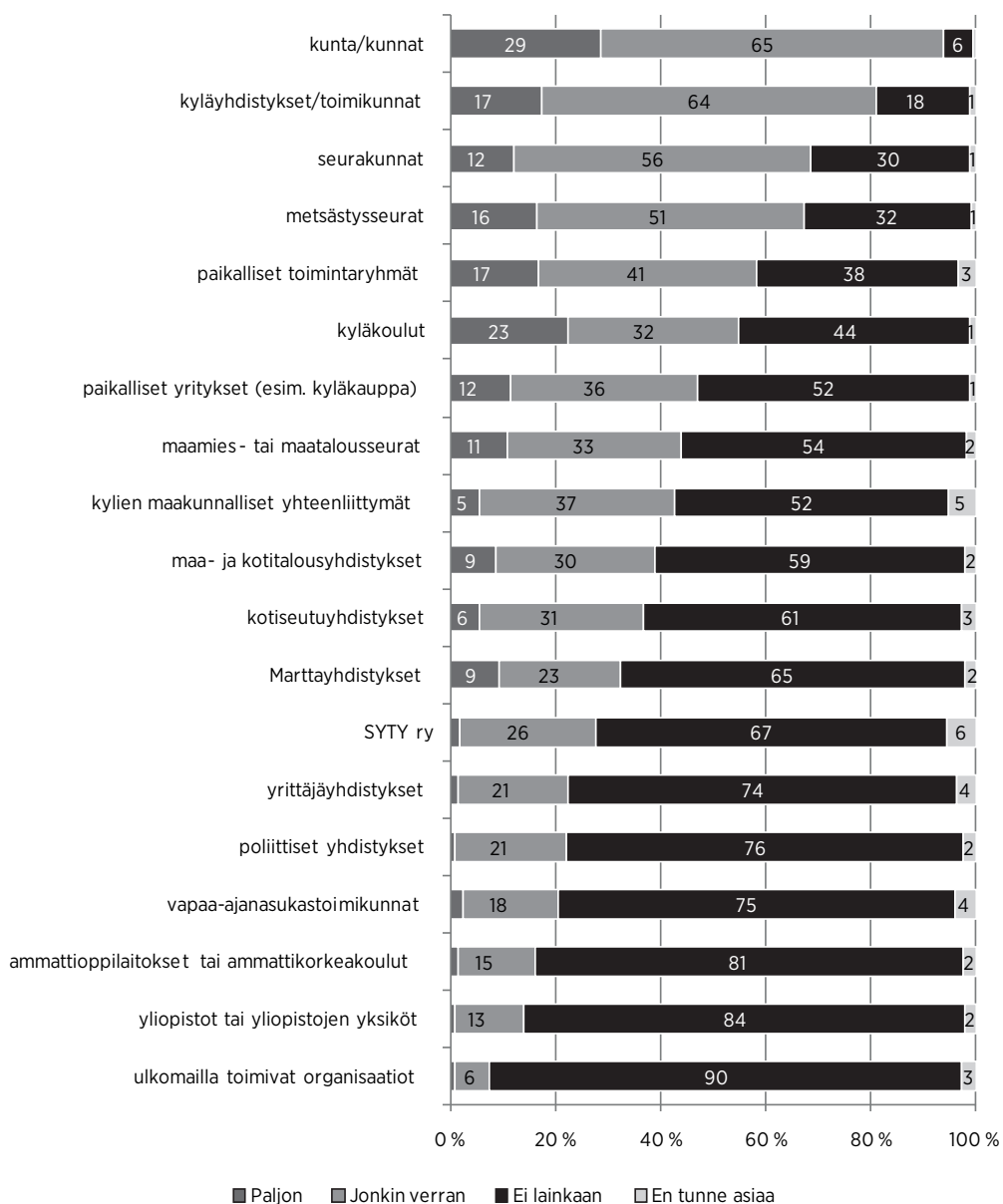
Toimintamuotojen monipuolisuus oli yhteydessä omien kehittämishankkeiden toteuttamiseen. Mikä tahansa kylätoiminnan monista toimintamuodoista oli todennäköisempi silloin, kun kylätoimintaa harjoittava yhteisö oli toteuttanut ainakin 1–3 kehittämishanketta viiden viime vuoden aikana. Riippuvuus ei ole sikäli yllättävä, että monet luetellut toimintamuodot, esimerkiksi toimitilojen rakentaminen, toteutetaan käytännössä usein kehittämishankkeena. Toisaalta perinteinen kylätoiminta, esimerkiksi kylä tapahtumien järjestäminen tai yhteisten alueiden hoito eivät edellytä kehittämishanketta toteutuakseen. Konkretisoituko toiminnallinen aktiivisuus kehittämishankkeiksi vai innostavatko kehittämishankkeet myös muuhun yhteistoiminnallisuuteen? Molemmat vaikutuspolut ovat mahdollisia. Yleisesti aineisto viittaa kylätoiminnan aktiivisuuden kasaantumiseen kaupunkien läheiselle maaseudulle ja osaan ydinmaaseutua. Harvaan asuttu maaseutu erottuu toiminnallisesti hiljaisempaan maaseutualueena sekä perinteisessä että uudessa kylätoiminnassa.

Edellisessä kokonaistutkimuksessa (Laurila 1993) kylätoiminnan ydintä olivat yhdessäolo ja kyläjuhlat, asuinympäristöstä huolehtiminen, keskustelutilaisuudet sekä varainhankinta. Tässä tutkimuksessa nämä toimintamuodot ovat edelleen vahvoja, mutta verrattuna 1990-luvun alun tilanteeseen rakennushankkeet ovat yleistyneet. Selityksenä on hankerahoituksen lisääntyminen.

YHTEISTYÖTAHOT

Kyselyn vastaajat kertoivat tehneensä 3–5 viime vuoden aikana vaihtelevasti yhteistyötä useiden eri tahojen kanssa. Yleisin kylätoiminnan kumppani on kunta, mutta myös muiden kyläyhteisöjen kanssa tehtävä yhteistyö on yleistä. Yli puolet vastanneista oli tehnyt yhteistyötä seurakuntien, metsästysseurojen, paikallisten toimintaryhmien, kyläkoulujen ja urheiluseurojen kanssa. Suomen kylätoiminta ry:n kanssa yhteistyö on melko laimeaa. Yliopistoyhteistyö sekä kansainvälinen yhteistyö on hyvin poikkeuksellista. (Kuva 2.)

Yhteistyön määrä on yhteydessä arvioon oman yhteisön väkiluvun kehityksestä viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana. Suotuisan väestönkehityksen alueilla yhteistyö on runsainta. Vähenevän väestön alueilla yhteistyöasetelmat ovat niukkoja. Toisaalta yhteistyö metsästys- sekä maatalous- ja maamiesseurojen kanssa on vahvaa ja vakiintunutta. Kuitenkin myös tässä yhteydessä ilmenee maaseudun eriytyvä kehitys: varsinkin kaupunkien läheinen maaseutu etenee ja harvaan asuttu maaseutu menettää otettaan.

Kuva 2. Yhteisöjen tekemän yhteistyön laajuus eri tahojen kanssa (n=885-1031).

YHTEISTYÖ KUNTIEN KANSSA

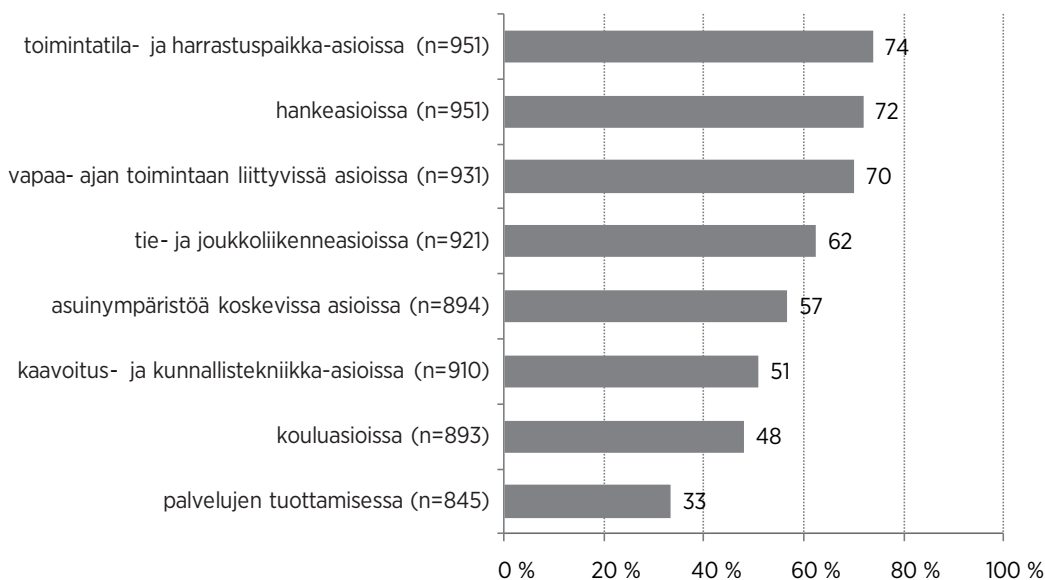
Kuntayhteistyö liittyy etenkin harrastustiloihin ja -paikkoihin. Keskeisiä kuntayhteistyön kohteita ovat myös toiminnan rahoitus sekä tieasiat ja joukkoliikenne. Myös asuinympäristö, kaavoitus, kunnallistekniikka sekä kouluasiat korostuvat. (Kuva 3.) Hankkeisiin liittyvässä yhteistyössä tuli esiin kunnan rooli välirahoittajana ELY-keskuksen hankerahoja odoteltaessa.

Kuntayhteistyön intensiteetti vaihtelee maaseututyypin välillä. Jonkin verran yhteistyötä kunnan kanssa arvioidaan tehtävän erityisesti harvaan asutulla maaseudulla, kun taas paljoksi määritelty yhteistyö on yleisintä kaupunkien maaseutualueilla ja seuraavaksi yleisintä kaupunkien läheisellä maaseudulla.

Yhteistyötä kunnan kanssa tutkittiin myös vuonna 1993 tehdyssä valtakunnallisessa kylätutkimuksessa. Kunnan kanssa ilmoitti tekevänsä

yhteistyötä 99 % vastanneista. Puolet kylätoimikunnista vastasi tekevänsä kunnalle aloitteita kylää koskevista asioista paljon ja kymmenesosa erittäin paljon (Laurila 1993: 50).

Kyselymme vastaajista hieman yli puolet kertoi tekevänsä kunnalle aloitteita tai vetoamuksia kyläen etuja ja kylätoimintaa koskevissa asioissa. Niitä arvioi tekevänsä seuraavien 3–5 vuoden aikana jonkin verran kuusi kymmenestä ja paljon lähes kaksi viidestä vastanneesta kyläyhteisöstä. Eniten aloitteita kunnalle ilmoittivat tekevänsä kyselyajankohtana ja lähitulevaisuudessa kaupunkien ja kaupunkien läheisen maaseudun kyläyhteisöt. Vajaassa kahdessakymmenessä vuodessa kylien ja kuntien välinen suhde on tällä tavoin arvioituna säilynyt hyvin samanlaisena. Merkkejä kuntayhteistyön heikkenemisestä on harvaan asutulla maaseudulla.

Kuva 3. Yhteistyön teemat kunnan/kaupungin kanssa, prosentteina vastaajista.

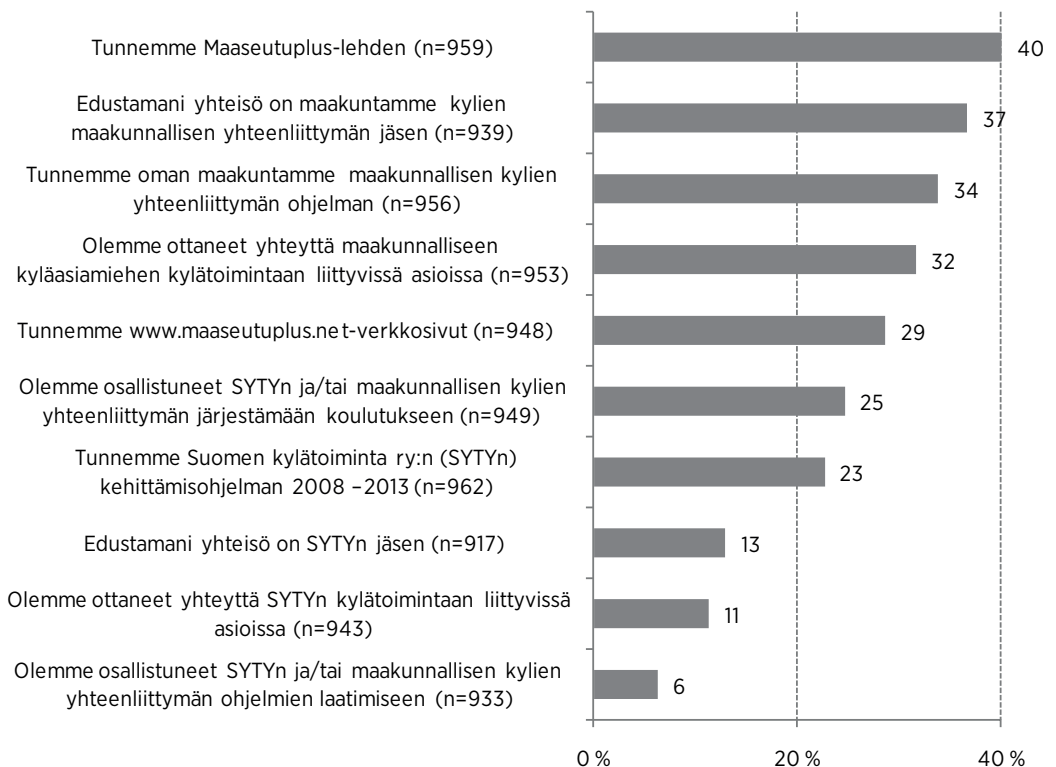
MAAKUNNALLINEN JA VALTAKUNNALLINEN YHTEISTYÖ

Kylien maakunnallisten yhteenliittymien kanssa kertoi tekevänsä yhteistyötä vajaa puolet vastanneista ja Suomen kylätoiminta ry:n (SYTY) kanssa runsas neljännes. Valtakunnallinen Maaseutu Plus -lehti on tuttu noin puolelle vastanneista ja maaseutuplusnet -verkkosivut vajaalle kolmannekselle. Oman maakunnan kylien yhteenliittymän ohjelma tunnettiin yleisemmin kuin valtakunnallisen SYTY:n ohjelma. Maakunnallisen kyläasiamiehen kanssa asioitiin selvästi useammin kuin SYTY:n työntekijöiden kanssa. (Kuva 4.)

Maaseutupolitiikassa on 20 viime vuotta rakennettu monitasoista järjestelmää valtakunnan tasolta paikallistasolle. Myös kylätoimintaa on pyritty järjestämään näiden tasojen mukaisesti. Aineistomme mukaan kylätoiminnan paikallista-

son yhteistyö maakunnallisen ja valtakunnallisen tason kanssa on laimeahkoa. Vahvimmat ja monipuolisimmat yhteistyöasetelmat ovat paikallistasolla. Tavanomaisin paikallisen kylätoiminnan yhteistyökumppani on kunta.

Kylätoiminnan valtakunnallisessa puhunnassa (esimerkiksi Suomen kylätoiminta 2008) esiintyvä näkemys kylätoiminnan uuden yhteistoinnallisuuden läpimurrosta ei saa aineistomme perusteella kovin vahvaa tukea. Yhteistyösuhteilla arvioituna kylätoiminta on Suomen EU-jäsenyydestä ja maaseutupolitiikan uusista välineistä huolimatta säilynyt ehkä yllättävänkin muuttumattomana. Uusissa yhteistyöasetelmissa mukana olevat kyläyhteisöt ovat selkeä vähemmistö.

Kuva 4. Kylätoimijoiden maakunnallinen ja valtakunnallinen yhteistyö, prosentteina vastaajista.

KOKOAVASTI LUVUSTA 3

- Kylätoiminnan ydinryhmät ovat pieniä. Noin kolmannes kyläyhteisöistä kokoontuu vähintään kerran kuukaudessa.
- Puolella kylätoimikunnista on toimivat verkkosivut. Painetut tiedotteet ovat edelleen yleisiä.
- Yhdessäolo ja kyläjuhlat, asuinympäristöstä huolehtiminen, keskustelutilaisuudet sekä varainhankinta ovat edelleen yleisimpiä toimintamuotoja.
- Hankerahoituksen lisääntyminen selittää rakennushankkeiden yleistymistä.
- Kunnat ovat kylätoiminnan tärkeimpiä kumppaneita. Kuntayhteistyö liittyy etenkin harrastustiloihin ja -paikkoihin. Keskeisiä kuntayhteistyön kohteita ovat myös toiminnan rahoitus sekä tieasiat ja joukkoliikenne. Myös asuinympäristö, kaavoitus, kunnallistekniikka sekä kouluasiat korostuvat. Hankkeisiin liittyvässä yhteistyössä kunta voi olla välirahoittaja.
- Noin kolmasosa kyläyhteisöistä on kiinnittynyt kylätoiminnan maakunnallisiin ja valtakunnallisiin yhteistyöasetelmiin. Suomen kylätoiminta ry:n toiminnoista tunnetuimpia ovat maaseutuaiheet verkkosivut ja Maaseutu Plus -lehti.
- Yhteistyösuhteilla arvioituna kylätoiminta on Suomen EU-jäsenyydestä ja maaseutupolitiikan uusista välineistä huolimatta säilynyt yllättävän muuttumattomana.
- Myös yhteistyöasetelmien kautta tarkasteltuna näkyy maaseudun eriytyvä kehitys, varsinkin kaupunkien läheinen maaseutu etenee ja harvaan asuttu maaseutu menettää otettaan.

4. KYLÄSUUNNITTELU JA HANKKEET TOIMINTAMUOTOINA

KYLÄSUUNNITTELU

Suunnitelmallisuuden roolia osana kylätoimintaa on korostettu jo pitkään. Nykyisin hankerahoituksen ehtona on usein, että kyläyhteisössä on tehty kyläsuunnitelma. Monesti kyläsuunnitelman tekeminen on jo itsessään kehittämishanke. Kyselyymme vastanneista kyläyhteisöistä kaksi kolmasosaa (72 %) onkin tehnyt kyläsuunnitelman vähintään

kerran. Määrä on jopa hieman suurempi kuin Suomen kylätoiminta ry:n ilmoittama osuus, sen mukaan noin puolet kaikista kylistä on tehnyt suunnitelman (SYTY 2008: 23). Verrattuna vuonna 1993 ilmestyneeseen edelliseen kylätoiminnan kokonaistutkimukseen kyläsuunnitelmat ovat yleistyneet huomattavasti (vrt. Laurila 1993). Yleisintä kyläsuunnitelmien tekeminen on ydinmaaseudulla. (Taulukko 10.)

Taulukko 10. Kyläsuunnitelmien laadintakerrat maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista.

	Maaseututyyppi				Yhteensä
	Harvaan asuttu maaseutu	Ydinmaaseutu	Kaupunkien läheinen maaseutu	Kaupungit	
Ei koskaan	24,9	16,7	27,2	25,6	23,5
Kyllä, yhden kerran	50,4	46,7	40,0	47,6	47,5
Kyllä, useammankin kerran	21,7	30,8	24,8	22,0	24,3
En tunne asiaa	3,0	5,7	8,0	4,9	4,8
Yhteensä	100,0 (n=369)	100,0 (n=227)	100,0 (n=125)	100,0 (n=246)	100,0 (n=967)

$\chi^2 = 19,38^*$

Noin puolet aineistomme kyläyhteisöjen suunnitelmista on vuoden 2005 jälkeen laadittuja. Vuosina 2005–2009 tehtyjen tai päivitettyjen kyläsuunnitelmien osuus on suurin kaupungeissa ja pienin harvaan asutulla maaseudulla. Vähiten yli 15 vuotta vanhoja suunnitelmia on ydinmaaseu-

dulla ja kaupungeissa, eniten harvaan asutulla ja kaupunkien läheisellä maaseudulla. Tässäkin yhteydessä korostuu harvaan asutun maaseudun haasteelliset olosuhteet. Uusimpia suunnitelmat ovat kaupunkien maaseutualueilla. (Taulukko 11.)

Taulukko 11. Kyläsuunnitelmien ajantasaisuus maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista.

Viimeisimmän kyläsuunnitelman laadinta-ajankohta	Maaseututyyppi				Yhteensä
	Harvaan asuttu maaseutu	Ydin-maaseutu	Kaupunkien läheinen maaseutu	Kaupungit	
Ennen vuotta 1995	13,7	2,9	11,1	6,7	8,9
Vuosina 1995–1999	19,4	12,6	17,3	11,5	15,5
Vuosina 2000–2004	26,6	35,4	21,0	24,8	27,8
Vuosina 2005–2009	40,3	49,1	50,6	57,0	47,8
Yhteensä	100,0 (n=263)	100,0 (n=175)	100,0 (n=81)	100,0 (n=165)	100,0 (n=684)

$\chi^2 = 32,55$ ***

Kyläsuunnittelun on käynnistänyt useimmiten kylä- tai muu paikallisyhdistys. Osa kyläsuunnitelmista on myös paikallisen toimintaryhmän

käynnistämää. Maaseututyyppien väliset erot ovat pieniä. (Taulukko 12.)

Taulukko 12. Kyläsuunnitelman laadinnan käynnistäjätahot maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista.

	Maaseututyyppi				Yhteensä
	Harvaan asuttu maaseutu	Ydin-maaseutu	Kaupunkien läheinen maaseutu	Kaupungit	
Kylätoimikunta tai kylällä toimivat yhdistykset/järjestöt	54,2	53,0	51,6	55,8	54,0
Kunta/kaupunki	14,0	5,5	7,7	8,3	9,6
Alueen oppilaitos	0,0	1,6	1,1	0,0	0,6
LEADER-yhdistys	13,3	17,5	14,3	16,0	15,2
Muu taho	13,3	16,4	18,7	13,3	14,7
En tunne asiaa	5,3	6,0	6,6	6,6	6,0
Yhteensä	100,0 (n=264)	100,0 (n=183)	100,0 (n=91)	100,0 (n=181)	100,0 (n=719)

$\chi^2 = 20,11$

KEHITTÄMISHANKKEET

Rahoitusvälineiden lisääntyminen EU-jäsenyyden jälkeen on monipuolistanut kyläyhteisöjen toimintamahdollisuuksia. Hieman yli puolet on toteuttanut kehittämishankkeen vähintään kerran.

Tavallisimmin kylässä on ollut yhdestä kolmeen hanketta. Tätä useammat hankkeet ovat hyvin harvinaista. Yleisimpiä hankkeet ovat ydinmaaseudulla ja harvinaisimpia harvaan asutulla maaseudulla. (Taulukko 13.)

Taulukko 13. Itse toteutettujen kehittämishankkeiden määrä viiden viime vuoden aikana maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista.

Kehittämishankkeiden lukumäärä	Maaseututyyppi				Yhteensä
	Harvaan asuttu maaseutu	Ydinmaaseutu	Kaupunkien läheinen maaseutu	Kaupungit	
Ei yhtään	53,8	34,1	46,8	50,6	47,4
1–3 hanketta	42,3	58,3	46,8	46,9	47,8
4–6 hanketta	1,1	3,6	3,2	1,3	2,0
yli 7 hanketta	0,0	1,8	0,8	0,4	0,6
En tunne asiaa	2,8	2,2	2,4	0,8	2,1
Yhteensä	100,0 (n=359)	100,0 (n=223)	100,0 (n=124)	100,0 (n=239)	100,0 (n=945)

$\chi^2 = 30,64^{***}$ (khiin neliö -testi laskettu ilman luokkaa ”en tunne asiaa” ja kaksi edellistä luokkaa yhdistettyinä luokaksi ”4 hanketta tai enemmän”)

Pienet hankkeet ovat yleisimpiä. Julkisen rahoituksen kokonaisvolyyminä vastaajat arvioivat alle 10 000 tai alle 50 000 euroa viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana. Hankkeiden pienuutta selittää monien vastaajien mainitsema omarahotusosuuden hankkimisen työläys. Osalle vastaajista jo 5 000 euron hanke tuntuu liian suurelta. Hankkeiden koossa ei ole eroja maaseututyypin välillä. (Taulukko 14.)

Hankkeiden avulla on kunnostettu yhteisiä tiloja, laadittu kylä-, maisema- ja rakennuspaikkasuunnitelmia, koottu kyläkirjoja ja järjestetty erilaisia tapahtumia. On myös tehty kylän internet-sivuja, säilytetty kylän rakennusperintöä ja järjestetty vanhusten kotipalveluja. Retkeilymahdol-

lisuuksia on parannettu kohentamalla paikallisia vesistöjä ja luontopolkuja. Hankkeiden avulla on myös parannettu teitä, rakennettu kevyen liikenteen väyliä ja jätevesiviemäriä haja-asutusalueelle, perustettu vesiosuuskuntia sekä kohennettu asuinalueiden viihtyisyyttä. Hankkeiden ansiosta kylän yhteisöllisyyden ja yhteistoiminnan arvioidaan lisääntyneen.

Kyläyhteisöt ovat osallistuneet yhteistyökumppaneina muiden organisaatioiden hankkeisiin jonkin verran. Kumppanuuksia on kuitenkin vähemmän kuin omia hankkeita. Laajat sateenvarjohankkeet arvioidaan etenkin pienille kyläyhteisöille hyödyllisiksi, koska hallinnon si- jasta voi keskittyä käytännön toimintaan.

Taulukko 14. Hankkeiden julkinen rahoitus viiden viime vuoden aikana maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista.

	Maaseututyyppi				Yhteensä
	Harvaan asuttu maaseutu	Ydin-maaseutu	Kaupunkien läheinen maaseutu	Kaupungit	
Alle 10 000 €	39,1	37,7	35,7	27,6	35,4
10 000–49 999 €	33,0	41,7	31,4	44,0	38,0
50 000–99 999 €	6,7	6,6	7,1	6,7	6,7
100 000–149 999 €	4,5	3,3	2,9	3,0	3,6
Yli 150 000 €	0,6	2,6	7,1	6,0	3,4
En tunne asiaa	16,2	7,9	15,7	12,7	12,9
Yhteensä	100,0 (n=179)	100,0 (n=151)	100,0 (n=70)	100,0 (n=134)	100,0 (n=534)

$\chi^2 = 9,36$ (khiin neliö -testi laskettu ilman luokkaa ”en tunne asiaa” ja kaksi edellistä luokkaa yhdistettyinä luokaksi ”100 000 euroa tai enemmän”)

KOKEMUKSET HANKKEISTA

Kokemuksia hankkeista tiedusteltiin avoimella kysymyksellä, johon saatiin luonnehdintoja noin puolelta kyläyhteisöjä. Toiset kyläyhteisöt ovat pystyneet hyödyntämään hankkeita paremmin kuin toiset. Useimmin hanketoiminnan myönteisimpinä piirteinä pidetään sen luomia mahdollisuuksia uuteen toimintaan ja ulkopuolisen rahoituksen saamista. Yhdessä tekemisen todetaan vahvistaneen yhteisöllisyyden kokemuksia.

”Ilman ulkopuolista rahoitusta hankkeita tuskin toteutettaisiin, hankkeet kohottavat aina kylän profilia ja yhteisöllisyyden tunnetta. Ongelmana on, että hankkeet jäävät usein harvojen harteilla, mistä seuraa usein uupumusta ja kyllästymistä toimintaan.”

Kyselyyn vastaaja Etelä-Savosta, harvaan asutulta maaseudulta.

Hankkeiden kielteisinä piirteinä kylätoimijat pitävät ensisijaisesti työlästä ja joustamatonta

hallinnointia. Turhan paperityön koetaan lisääntyneen jatkuvasti. Pienelle aktiivien joukolle kasaantuu usein liikaa tehtäviä ja vastuuta, mikä saattaa johtaa vetäytymiseen toiminnasta. Lisäksi kielteisinä seikkoina mainitaan vaatimus omahoituksesta, hankkeiden maksatuksen viipyminen sekä vaikeudet väliaikaisrahoituksen saamisessa. Hankkeiden määräaikaisuus tuottaa ongelmia pitkäjänteiselle kehittämiselle. Hankkeilla edistetty toiminta ei useinkaan jatku hankkeen päättymisen jälkeen, kun hyvät käytännöt eivät ole juurtuneet riittävästi kunnan vakiintuneeksi toiminnaksi (vrt. Oksa 2008: 257–258).

”Hienot hyvät suunnitelmat, mutta toteutukset jäivät monesti kesken projektien päättymisen takia. Esim. kyläsuunnitelma, joka jäi projektinvetäjän koneelle, eikä koskaan saatu ulos. Parhaimmillaan on verkostoitua muiden toimijoiden kanssa.”

Kyselyyn vastaaja Lapista, harvaan asutulta maaseudulta.

Osa kylätoimijoista toimii yhteisöissä, jotka eivät ole rekisteröityjä. Ne eivät voi hakea hankerahotusta, mitä kyselyssä kritisoidaan yhtenä ongelma-kohtana. Hanketoiminnan ulkopuolelle eri syistä jääville tai kokemiensa ongelmien vuoksi syrjään

jättäytyville olisi tarpeen tarjota muita kehittämisen ja osallistumisen välineitä esimerkiksi kylätoiminnan ja kuntien yhteistyön kehittämisen avulla (Hyryläinen ym. 2011).

KOKOAVASTI LUVUSTA 4

- Vastanneista kyläyhteisöistä 72 % on tehnyt kyläsuunnitelman.
- Kyläsuunnitelmat ovat yleistyneet huomattavasti. Ydinmaaseudulla suunnitelmia on tehty ja päivitetty muita alueita aktiivisemmin. Tuoreimmat suunnitelmat ovat kaupunkien maaseutualueilla ja vanhimmat harvaan asutulla maaseudulla.
- Kehittämishankkeet ovat pieniä, mutta ne ovat edistäneet kylien yhteistoiminnallisuutta. Eniten hankkeiden avulla on kunnostettu kylätaloja ja järjestetty tapahtumia.
- Hankkeet vastaavat parhaiten kertaluontoisiin tarpeisiin, pitkäjänteiseen kehittämiseen kaivataan pysyvämpiä resursseja.
- Hankkeiden hallintokäytäntöjen työläyttä kritisoidaan ankarasti. Osa kyläyhteisöistä on vetäytymässä hanketoiminnasta.

5. KYLÄTOIMINTA JA TOIMINTARYHMÄTYÖ

TOIMINTARYHMIEN TUNNETTUUS

Maaseutupolitiikan monitasoisessa järjestelmässä kylätoiminta määritellään ohjelmallisen kehittämisen paikallistasoksi, jonka yhteistyö paikallisten toimintaryhmien kanssa on tähdellistä. Kyselyssä kartoitettiin kylätoiminnan ja toimintaryhmätyön välisiä sidoksia.

Suomessa toimii tällä hetkellä 55 yhdistysmuotoista paikallista toimintaryhmää (ks. Maaseutuvirasto 2011). Jokaisella toimintaryhmällä on kehittämisohjelma, joka kattaa yhdistyksen toiminta-alueen. Kaikki Suomen maaseutualueet, myös kaupunkien maaseutumaiset osat niiden keskustoja lukuunottamatta kuuluvat toimintaryhmätyön piiriin. Jotkin toimintaryhmät on tun-

nettu aikaisemmin myös Leader(+)- tai Pomo(+)-ohjelmien mukaisina maaseudun kehittämisyhdistyksinä.

Kyselyyn vastaajista puolet tunsivat paikallisen toimintaryhmän ainakin melko hyvin. Toisaalta lähes yhtä suuri osuus kyläyhteisöistä arvioi tuntevansa paikallisen toimintaryhmän heikollaisesti. (Taulukko 15.) On mahdollista, että paikallinen toimintaryhmä tunnetaan tosiasiallisesti yleisemmin, mutta eri nimellä. Tiedetään esimerkiksi, että joillakin alueilla paikalliseen toimintaryhmään viitataan maaseudun kehittämis-yhdistyksenä tai Leader-ryhmänä. Toimintaryhmästä saatetaan puhua pelkästään kehittämis-yhdistyksen nimellä (esimerkiksi Mansikka ry, Veejälkä ry). Kyselyssämme tätä moninaisuutta yritettiin avata kertomalla rinnakkaisista nimityksistä toimintaryhmätyötä koskeviin kysymyk-

Taulukko 15. Paikallisen toimintaryhmän tunnettuus yhteisössä maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista.

Toimintaryhmän tunnettuus yhteisössä	Maaseututyyppi				Yhteensä
	Harvaan asuttu maaseutu	Ydinmaaseutu	Kaupunkien läheinen maaseutu	Kaupungit	
Ei lainkaan tunnettu	7,3	4,4	6,3	7,5	6,6
Erittäin heikosti tunnettu	17,7	10,6	21,4	19,2	16,9
Melko heikosti tunnettu	23,4	23,9	22,2	25,1	23,8
Melko hyvin tunnettu	35,9	46,0	31,7	28,9	36,0
Erittäin hyvin tunnettu	13,0	13,7	14,3	16,3	14,2
En tunne asiaa	2,7	1,3	4,0	2,9	2,6
Yhteensä	100,0 (n=368)	100,0 (n=226)	100,0 (n=126)	100,0 (n=239)	100,0 (n=959)

siin johdattavassa selitetekstissä, mutta ohjeen vaikutusta on vaikea arvioida.

Hankkeita toteuttaneet tuntevat paikallisen toimintaryhmän paremmin kuin ne, jotka eivät ole hankkeita toteuttaneet. Aineistomme perusteella ei pysty kuitenkaan päättelemään, johtavatko hankkeet toimintaryhmytön tuntemiseen vai toimintaryhmytön tunteminen hankkeisiin.

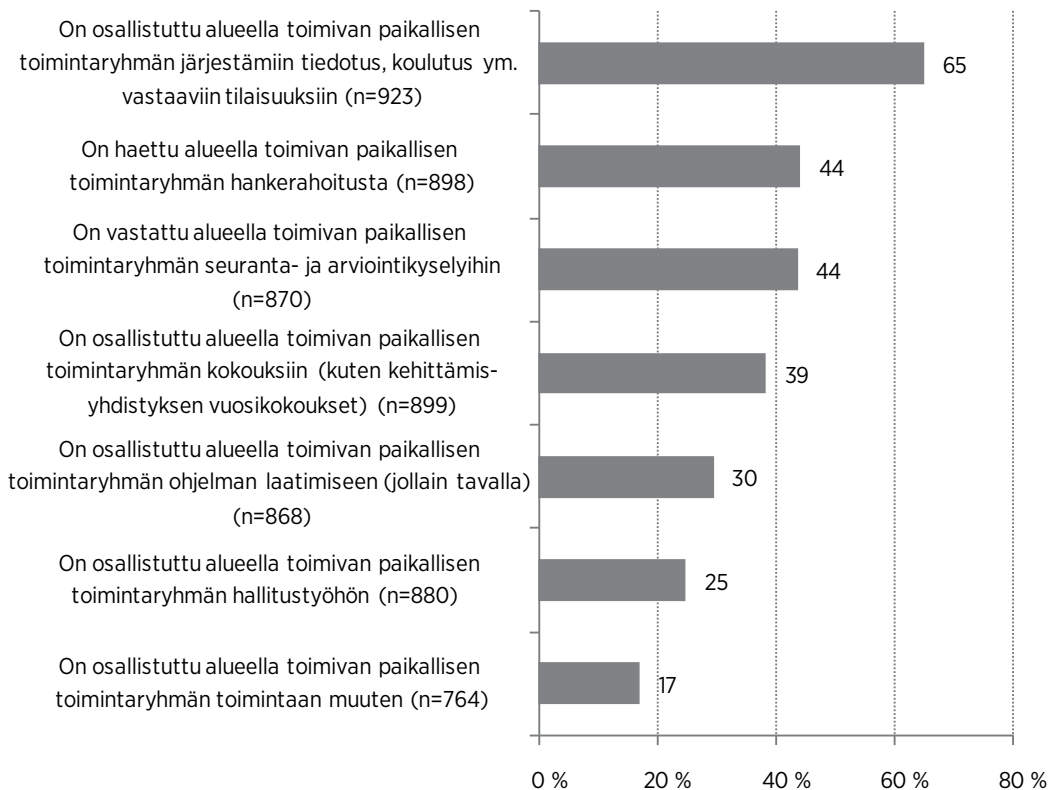
TOIMINTARYHMIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

Yleisin yhteistyön muoto on tiedotus- ja koulutustilaisuudet, joissa kyläyhteisöille kerrotaan toimintaryhmytön perusteista ja kannustetaan suunnittelemaan kehittämishankkeita. Myös hankerahoituksen hakeminen sekä toimintaryhmytön

lähettämiin seuranta- ja arviointikyselyihin vastaaminen ovat kyläyhteisöjen näkökulmasta esille nousevia yhteistyöalueita.

Joka kolmannen kyläyhteisön edustajia on osallistunut toimintaryhmytön vuosikokouksiin. Tämä antaa viitteen kyläyhteisöjen jäsenyydestä paikallisissa toimintaryhmyissä, sillä vuosikokoukset on tarkoitettu jäsenille. Kylätoiminnan kytkeytyminen toimintaryhmytön ohjelmalliseen kehittämistyöhön jää kuitenkin ohueksi, sillä harvempi kuin joka kolmas oli osallistunut toimintaryhmytön ohjelman laatimiseen. (Kuva 5.)

Kylätoimintayhteisöjen edustajista 17 % vastasi tekevänsä paljon ja 41 % jonkin verran yhteistyötä toimintaryhmytön kanssa. Toisaalta noin 40 % vastasi, ettei yhteistyötä toimintaryhmytön kanssa tehdä lainkaan. Yhteistyön intensiteetti vaihtelee maakuntien välillä tilastol-

Kuva 5. Kylätoimijoiden osallistuminen toimintaryhmytön toimintaan, prosentteina vastaajista.

lisesti merkitsevästi. Vilkkaan yhteistyön maakuntia ovat Pohjois-Karjala, Kymenlaakso, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Satakunta, ruotsinkielinen Pohjanmaa ja Etelä-Pohjanmaa ja Kainuu. Uusimaa, Itä-Uusimaa, Etelä-Savo ja Lappi erottuvat laimean yhteistyön maakuntina. Aineistomme ei anna vastausta maakuntien välisen vaihtelun syihin.

TOIMINTARYHMIEN KEHITTÄMISOHJELMIIN VAIKUTTAMINEN

Arviot oman kyläyhteisön vaikutuksesta ohjelman sisältöön ovat varovaisia. Vain noin 10 % vastanneista kyläyhteisöistä arvioi merkityksensä suureksi toimintaryhmän ohjelman valmistelussa (taulukko 16). Tällaiset kyläyhteisöt ovat hakenneet aktiivisesti hankerahoitusta, osallistuneet toimintaryhmien hallitustyöskentelyyn sekä toimintaryhmän kokouksiin selvästi vilkkaammin kuin muut vastaajat. Vaikka tästäkään ei voi päätellä vaikutussuuntaa, on vastausten kasaantuminen huomionarvoista.

TOIMINTARYHMIEN MERKITYS KYLÄTOIMINNALLE

Vastaajien arviot toimintaryhmän merkityksestä ovat ristiriitaisia: osa katsoi toimintaryhmästä olleen hyötyä, lähes yhtä suuri osa ei hyötyä tunnista. Joka viides vastaaja ei osannut asiaa arvioida. Joka viides katsoi, ettei tunne asiaa. (Taulukko 17.) Mielipiteen muodostaminen toimintaryhmätyöstä on yhteydessä hankerahoitukseen. Jos kyläyhteisö oli hakenut toimintaryhmän hankerahoitusta, pitivät sen edustajat paikallista toimintaryhmää selvästi merkittävämpänä kuin hankerahoitusta hakemattomat.

Avovastauksissa mainittiin toimintaryhmän suurimmaksi hyödyksi rahoituksen saaminen. Muita hyötyjä ovat tiedonkulun ja yhteistyön lisääntyminen. Vastauksissa ei yleensä kerrottu, missä asioissa yhteistyö tai tiedonkulku oli lisääntynyt, vaan luonnehdinnat olivat yleisiä. Toimintaryhmää ei liitetty edustamiseen tai edunvalvontaan. Toimintaryhmien merkityksen vähäiseksi arvioivat kyläyhteisöt arvostelivat toimintaryh-

Taulukko 16. Yhteisön vaikutus alueella toimivan toimintaryhmän kehittämisohjelman 2007–2013 sisältöön, prosentteina vastaajista.

Vaikutus toimintaryhmän kehittämisohjelmaan 2007–13	Maaseututyypit				Yhteensä
	Harvaan asuttu maaseutu	Ydinmaaseutu	Kaupunkien läheinen maaseutu	Kaupungit	
Ei lainkaan vaikutusta	53,8	41,1	52,0	48,9	49,4
Erittäin vähän vaikutusta	19,5	21,4	22,4	16,9	19,7
Melko vähän vaikutusta	12,6	17,0	9,6	13,9	13,6
Melko paljon vaikutusta	5,5	9,4	7,2	10,5	7,9
Erittäin paljon vaikutusta	1,9	2,2	0,8	1,3	1,7
En tunne asiaa	6,6	8,9	8,0	8,4	7,8
Yhteensä	100,0 (n=364)	100,0 (n=224)	100,0 (n=125)	100,0 (n=237)	100,0 (n=950)

mien byrokraattisuutta. Hankehakemuksissa pettyneet näkivät toimintaryhmän merkityksen vähäisenä.

Maaseututyyppejen ja toimintaryhmäyhteistyön välillä on yhteys. Yleisintä yhteistyö on ydinmaaseudulla ja kaupunkien läheisellä maaseudulla. Toimintaryhmätyöhön osallistuminen, koetut vaikutusmahdollisuudet tai toimintaryhmästä saadut hyödyt eivät vaihdelleet maaseututyyppejen välillä.

Maaseutupoliittisessa puhunnassa kylätoiminta liitetään usein toimintaryhmätyön juuriin. Vahvan kylätoimintaperinteen arvioidaan selittävän toimintaryhmien innokasta perustamista ja toteutuksen nopeaa käynnistymistä 1990-luvun puolivälissä. Kyläaktiivit kuljettivat toimintaryhmätyöhön kylätoiminnasta tuttuja ajattelu- ja toimintatapoja (Pylkkänen & Hyryläinen 2004; Karhio 2000; Rannikko 2000).

Taulukko 17. Paikallisen toimintaryhmän hyöty edustamallenne yhteisölle, prosentteina vastaajista.

Toimintaryhmän hyöty	Maaseututyyppi				Yhteensä
	Harvaan asuttu maaseutu	Ydinmaaseutu	Kaupunkien läheinen maaseutu	Kaupungit	
Paljon hyötyä	17,2	29,0	28,0	20,6	22,2
Jonkin verran hyötyä	22,0	25,7	16,9	20,6	21,9
Ei juurikaan merkitystä	8,7	10,3	11,9	11,0	10,1
Ei lainkaan merkitystä	31,5	17,8	19,5	25,0	25,1
En tunne asiaa	20,6	17,3	23,7	22,8	20,8
Yhteensä	100,0 (n=355)	100,0 (n=214)	100,0 (n=118)	100,0 (n=228)	100,0 (n=915)

$\chi^2 = 28,74^{**}$

KOKOAVASTI LUVUSTA 5

- Paikalliset toimintaryhmät ovat kylätoiminnalle EU-jäsenyyden myötä tulleet yhteistyökumppaneita.
- Toimintaryhmä tunnetaan puolesta vastanneista kylätoimintayhteisöistä.
- Kyläyhteisön ja toimintaryhmän yleisimpiä yhteistyömuotoja ovat tiedotustilaisuudet ja hankerahoitukseen liittyvät asiat.
- Kyläyhteisöt näkevät toimintaryhmän ennen kaikkea hankerahoituskanavana.

6. KYLÄTOIMINNAN KAUTTA VAIKUTTAMINEN

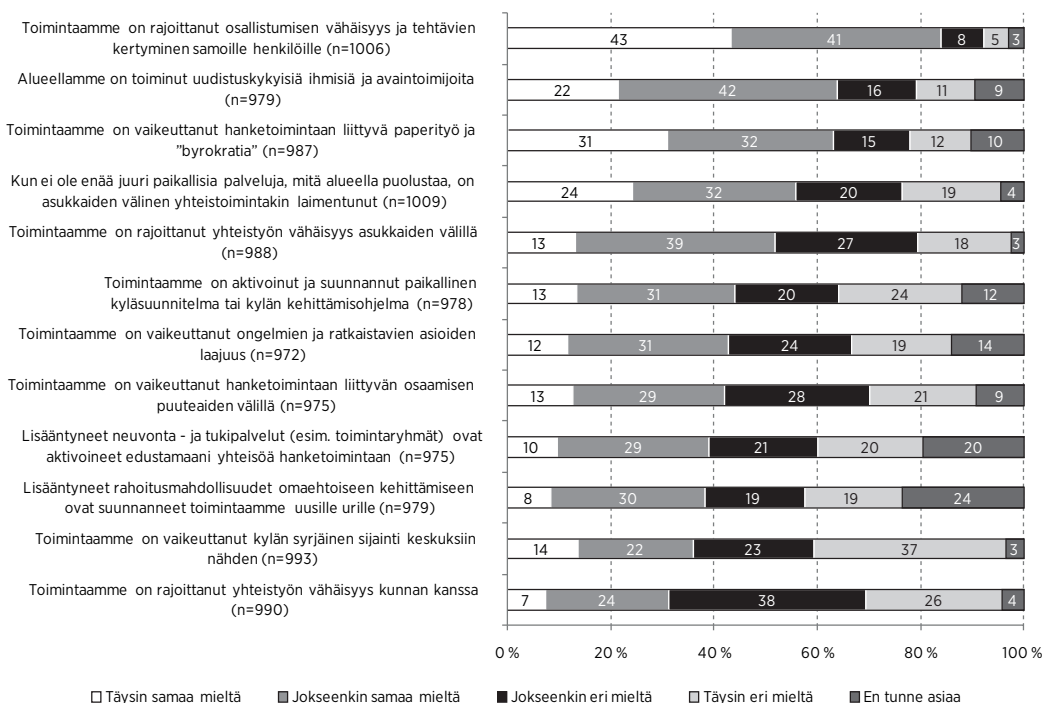
KANNUSTAVAT JA RAJOITTAVAT TEKIJÄT

Arviot kehittämisen kannustimista ja rajoitteista vaihtelevat (kuva 6). Useimmiten katsotaan, että osallistumisen vähäisyys ja tehtävien kasautuminen samoille henkilöille rajoittavat eniten kehittämistoimintaa. Myös hanketoimintaan liittyvää paperityötä arvioidaan rajoittavana tekijänä. Huolet ovat tuttuja suuressa osassa suomalaista kansalaistoimintaa (ks. esim. Harju 2010).

Kehittämistyön innoittajina pidetään useimmin uudistuskysyisiä ihmisiä ja avaintoimijoita. Selkeimmin kehittämisen vähäisyys keskittyy väestökatoalueille. Innostusta on eniten kylissä,

joiden väkiluku on kasvussa. Tällaisilla alueilla on myös enemmän kehittämiseen omistautuneita yksilöitä. Näkemykset kannustavista ja rajoittavista tekijöistä eivät liity kyläyhteisön juridiseen muotoon. Myöskään vastaajan ikä tai sukupuoli ei ole yhteydessä arvioihin.

Kehittämishankkeita viiden viime vuoden aikana toteuttaneet ovat selvästi muita vakuutuneempia, että lisääntyneet rahoitusmahdollisuudet ovat suunnanneet toimintaa uusille urille. Kylätoiminnan vaikutusmahdollisuuksia rajoittavat tehtävien kasaantuminen samoille henkilöille. Esimerkiksi hankehallinnointi syö runsaasti ajallisia ja henkisiä resursseja. Toistuvat tappiot palvelujen puolustamisessa syövät motivaatiota ja laimentavat

Kuva 6. Kehittämistoiminnan mahdolliset innoittajat ja rajoittajat, prosentteina vastaajista.

kyläläisten yhteistyötä. Kehittämistyön edistäjiksi kaivataan innostavia persoonia. Kuntayhteistyön arvioidaan kehittämisessä sujuvan kohtuullisesti. Kovin selkeää alueellista tai muutakaan säännön-mukaisuutta on vaikea osoittaa, koska samallakin alueella kylien väliset erot ovat suuria.

KÄSITYS VAIKUTUS- MAHDOLLISUUKSISTA JA NIIDEN MUUTOKSESTA

Kylätoiminnan keskeinen ajatus on vaikuttaminen. Kyläläisten tahto ja mahdollisuus vaikuttaa oman elinympäristönsä kehitykseen on kylätoimin-nan ydintä. Hiukan yli puolet vastanneiden kylä-yhteisöjen edustajista arvioi, että kylätoiminnalla on kyetty vaikuttamaan vähintään kohtalaisesti

alueen elinoloihin ja yleiseen kehitykseen. Merkit-täviksi kylätoiminnan vaikutukset arvioi 20 % vastaajista. Runsas 45 % vastaajista arvioi kylätoi-minnan vaikutukset olemattomiksi tai vähäisiksi. (Taulukko 18.)

Tiivistykseksi pelkistyy, että kylätoiminnan vaikutusten arvioidaan olleen oikean suuntaisia, mutta riittämättömiä. Käsitys vaikutusmahdol-lisuuksista vahvistuu, mikäli vastaajan edustamal-la yhteisöllä on ollut omia hankkeita ja yhteistyötä paikallisen toimintaryhmän kanssa. Kehittämis-hankkeen avulla on ehkä saatu ratkaistuksi jokin tärkeäksi koettu ongelma, mikä on vahvistanut vaikuttamisen kokemusta. Uudistuskyykyiset ih-miset arvioidaan vaikuttamisen kannalta kes-keisiksi. Käsitykset vaikutusmahdollisuuksista eivät mainittavasti eroa vastaajien iän ja suku-puolen mukaan.

Taulukko 18. Yhteisön oman toiminnan vaikutus alueen elinoloihin ja yleiseen kehitykseen 3–5 viime vuoden aikana maaseututyypeittäin, prosentteina vastaajista.

Toiminnan vaikutus yleiseen kehitykseen	Maaseututyyppi				Yhteensä
	Harvaan asuttu maaseutu	Ydin- maaseutu	Kaupunkien läheinen maaseutu	Kaupungit	
Ei lainkaan vaikutusta	11,9	7,1	5,6	5,8	8,4
Vähän vaikutusta	45,0	33,3	36,3	33,1	38,1
Kohtalaisesti vaikutusta	28,3	37,3	35,5	36,4	33,4
Merkittävästi vaikutusta	14,4	20,9	21,8	24,8	19,6
En tunne asiaa	0,3	1,3	0,8	0,0	0,5
Yhteensä	100,0 (n=360)	100,0 (n=225)	100,0 (n=124)	100,0 (n=242)	100,0 (n=951)

$\chi^2 = 29,72^{***}$ (khiin neliö -testi laskettu ilman luokkaa "en tunne asiaa")

Arviot kylätoiminnan vaikutuksista vaihtelevat maaseututyypin välillä. Eniten on epäilyksiä harvaan asutulla maaseudulla. Erityisen suurta epäily on harvaan asutun maaseudun väestökatoalueilla. Kylien ulkopuolelta välittyvä rakennekehitys ja keskittävä yhteiskuntapolitiikka nakertavat uskoa kylätoiminnan vaikutusmahdollisuuksiin. Väkilukuaan lisäävillä alueilla vaikutusmahdollisuuksiin uskotaan keskimääräistä useammin; kylätoiminnan mahdollisuudet on helppo nähdä myönteisesti alueilla, joita yhteiskunnan rakennekehitys suosii. Edellä esitettyä täydentää arvio paikallisen kehittämistoiminnan vaikutusmahdollisuuksien yleisestä kehittymisestä (taulukko 19). Niiden arvioidaan heikentyneen eniten väestökatoalueilla ja lisääntyneen eniten myönteisen väestönkehityksen alueilla.

KYLÄTOIMINNAN ONNISTUMISET

Kylätoiminnan onnistumisia pyydettiin arvioidaan omin sanoin. Vastauksia saatiin 783. Ne

luokiteltiin teemoiksi. Eniten onnistumisen kokemuksia synnyttävät tapahtumien järjestäminen, remontit, kylätalon rakentaminen ja ympäristön kunnostaminen. Yhteisten ponnistelujen seurauksena yhteishengen koetaan paranevan ja yhteisöllisyyden syvenevän. Onnistumisen iloa on koettu myös, kun on havaittu, että kylätoiminnan avulla pystytään parantamaan oman kylän kehitysedellytyksiä ja innostamaan kyläläisiä yhteiseen tekemiseen.

Vuonna 1993 ilmestyneessä edellisessä kylätoiminnan kokonaistilannetta tarkastelleessa tutkimuksessa kylätoiminnan onnistumista luonnehdittiin samanlaisin määrein kuin tässäkin tutkimuksessa: kylätoiminta koetaan onnistuneeksi, kun on yhdessä tehty jotakin konkreettista (vrt. Laurila 1993). Tässä tutkimuksessa yhteisöllisyyden syveneminen onnistumisen kokemuksena korostuu jonkin verran enemmän kuin 1990-luvun alun tutkimuksessa. Taustalla saattaa olla yhteisöllisyyden ja sosiaalisen pääoman puhunnan kymmenen viime vuoden aikana tapahtunut läpimurto, joka 1990-luvun alussa oli vasta tulollaan Suomeen.

Taulukko 19. Käsitys paikallisen kehittämistoiminnan vaikutusmahdollisuuksien kehittymisestä 3–5 viime vuoden aikana, prosentteina vastaajista.

Vaikutusmahdollisuuksien kehittyminen	Maaseututyyppi				Yhteensä
	Harvaan asuttu maaseutu	Ydinmaaseutu	Kaupunkien läheinen maaseutu	Kaupungit	
Heikentyneet	31,7	21,9	18,5	21,4	25,1
Pysyneet ennallaan	50,3	50,0	51,6	45,0	49,0
Lisääntyneet	16,3	25,9	27,4	31,5	23,9
En tunne asiaa	1,7	2,2	2,4	2,1	2,0
Yhteensä	100,0 (n=356)	100,0 (n=224)	100,0 (n=124)	100,0 (n=238)	100,0 (n=942)

$\chi^2 = 27,50^{**}$

TOIMINTA-ALUEELLA TAPAHTUNEET HYVÄT JA HUONOT ASIAT

Toiminta-alueilla tapahtuneita hyviä ja huonoja asioita tiedusteltiin avoimilla kysymyksillä. Hyvistä tapahtumista kertoi 600 ja huonoista 611 vastaajaa. Yleisin tulkinta tapahtuneesta hyvästä asiasta on alueen myönteinen kehitys. Myös yhteistyön paraneminen, palveluiden lisääntyminen tai säilyminen sekä uusien asukkaiden muuttaminen mainittiin myönteisinä. Hyvänä nähdään myös yhteinen puolustustaistelu oman kylän elin-kelpoisuuden säilyttämiseksi.

Huonoina asioina mainitaan koulun lakkauttaminen tai lakkautusuhka, väestön väheneminen sekä heikentyneet palvelut. Kyläaktiivien vähäisyys koetaan huonoksi. Kielteisiksi tulkitaan useasti myös kuntaliitokset, heikko kuntatalous, teiden

kunto, yhteisöllisyyden puute sekä jännitteinen suhde oman kunnan päättäjiin. Huonoa on myös valtakunnallinen päätöksenteko, jonka arvioidaan kaventavan maaseudun kehittämisedellytyksiä.

Samanaikaisesti hyvinä ja huonoina mainitaan useimmiten tie- ja jätevesiasiat. Teiden rapistuminen on kielteistä. Toisaalta uusi tie on sinänsä myönteinen asia, mutta siihenkin voi liittyä ongelmia. Esimerkiksi moottoritien uudet liittymät saattavat pirstaloida kylän toiminnallisuutta; liikkuminen muuttuu hankalammaksi ja luonteva kanssakäyminen vaikeutuu. Myös jätevesijärjestelmän rakentaminen voi tuoda mukanaan myönteistä tai kielteistä. Mikäli suunnittelussa on otettu huomioon kyläläisten mielipiteet ja varmistettu järjestelmän toimivuus, ovat kokemukset myönteisiä. On myös esimerkkejä ulkopuolelta tuoduista kömpelöistä jätevesiratkaisuista, jotka ovat kyläläisten näkökulmasta erittäin haitallisia.

KOKOAVASTI LUVUSTA 6

- Osallistumisen vähäisyys ja tehtävien kasautuminen rajoittavat ja aktiiviset avainhenkilöt innoittavat tavallisimmin kylätoimintaa.
- Kylätoiminnan avulla arvioidaan vaikutettavan ainakin jonkin verran oman alueen elinoloihin ja yleiseen kehitykseen.
- Pessimistisimmin kylätoiminnan vaikutusmahdollisuuksiin suhtaudutaan harvaan asutulla maaseudulla, jossa pitkään jatkunut väestön väheneminen heikentää uskoa vaikuttamiseen.
- Myönteisimmin kylätoiminnan vaikutusmahdollisuuksiin suhtaudutaan suotuisan väestönkehityksen ja vilkkaan hanketoiminnan yhteisöissä.
- Kylätoiminnan onnistumisina pidetään tavallisimmin konkreettisia tuotoksia ja parannuksia. Esimerkkejä näistä ovat yhdessä järjestetyt tapahtumat, rakennushankkeet ja ympäristön koheneminen.

7. KYLÄTOIMINNAN TULEVAISUUDENNÄKYMÄ

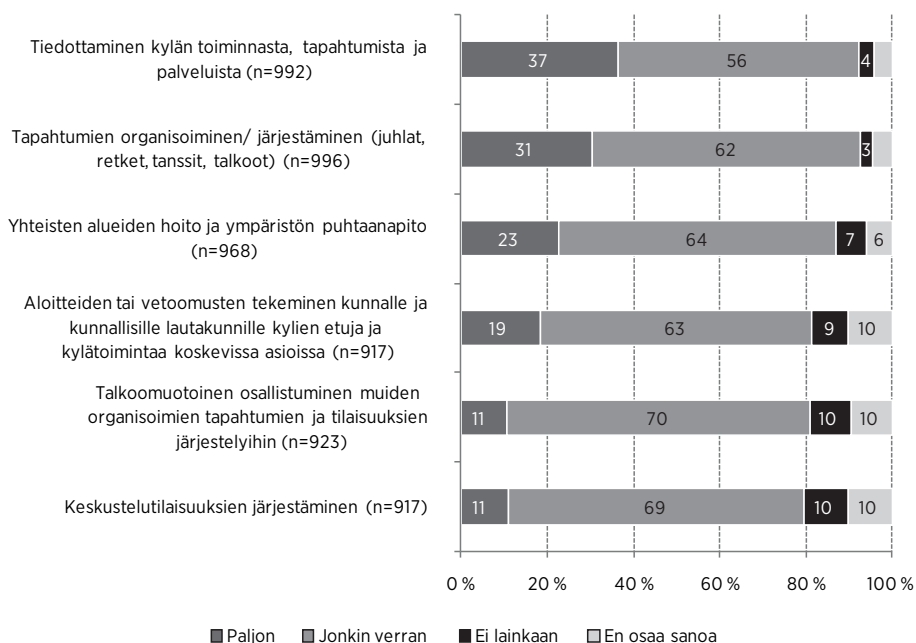
TOIMINTAMUODOT LÄHITULEVAISUUDESSA

Lähitulevaisuudeksi määriteltiin kyselylomakkeessa seuraavat 3–5 vuotta. Noin 75 % vastanneista kyläyhteisöistä arvioi keskittyvänsä tiedottamiseen kylän toiminnasta ja palveluista, järjestävänä keskustelutilaisuuksia ja muita tapahtumia, kohentavansa kylän ilmettä sekä tekevänsä aloitteita kunnalle (kuva 7). Erityisesti ydinmaaseudulla perinteiset toimintatavat korostuvat. Aloitteita ja vetoomuksia kunnalle ennakoidaan tehtävän tavallisimmin kaupungeissa ja kaupunkien läheisellä maaseudulla. Kaikkiaan kylätoiminnan ydin säilyy kyselyn mukaan nykyisenkaltaisena myös lähitulevaisuudessa.

Noin puolet vastanneista kyläyhteisöistä arvioi lähitulevaisuudessa keskittyvänsä tilanteen mukaan pienimuotoiseen myyntiin ja varainhankin-

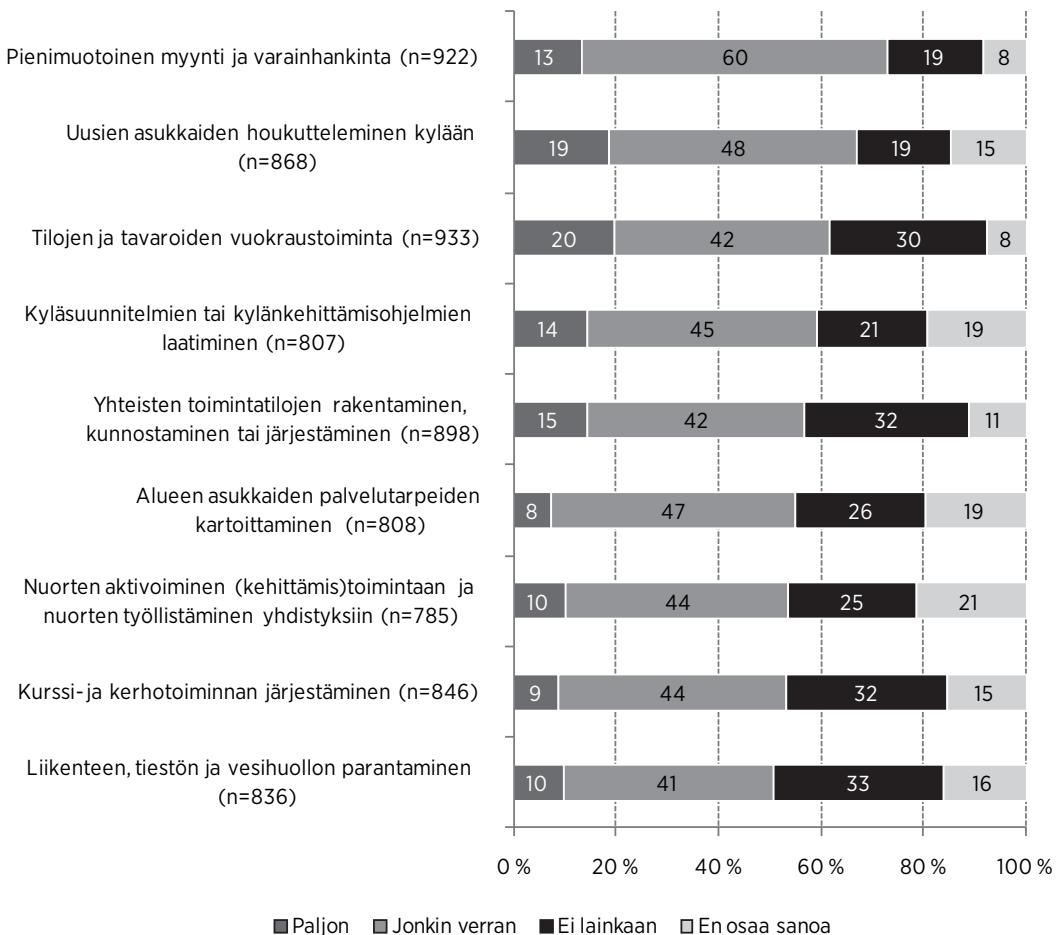
taan, uusien asukkaiden houkuttelemiseen, tilojen ja tavaroiden vuokraukseen, kyläsuunnitelman tekemiseen, yhteisten tilojen kunnostamiseen tai rakentamiseen, asukkaiden palvelutarpeiden selvittämiseen, nuorten aktivoimiseen, kurssien ja kerhojen järjestämiseen sekä liikenneyhteyksien, tiestön ja vesihuollon parantamiseen (kuva 8).

Vastauksissa on paljon hajontaa, koska monet toiminnot ovat ajankohtaisia vain aika ajoin. Tällaisia ovat esimerkiksi tiestön tai vesihuollon parantaminen, yhteisten toimintatilojen rakentaminen ja kunnostaminen sekä kyläsuunnitelmat. Kurssit ja kerhot sekä nuorison aktivoiminen ovat jatkuvasti huomiota edellyttäviä toimintoja. Siitä huolimatta noin puolet vastanneista kyläyhteisöistä sulkee ne lähivuosien toimintansa ulkopuolelle.

Kuva 7.

Yleisimmät lähivuosien toiminnot, prosentteina vastaajista.

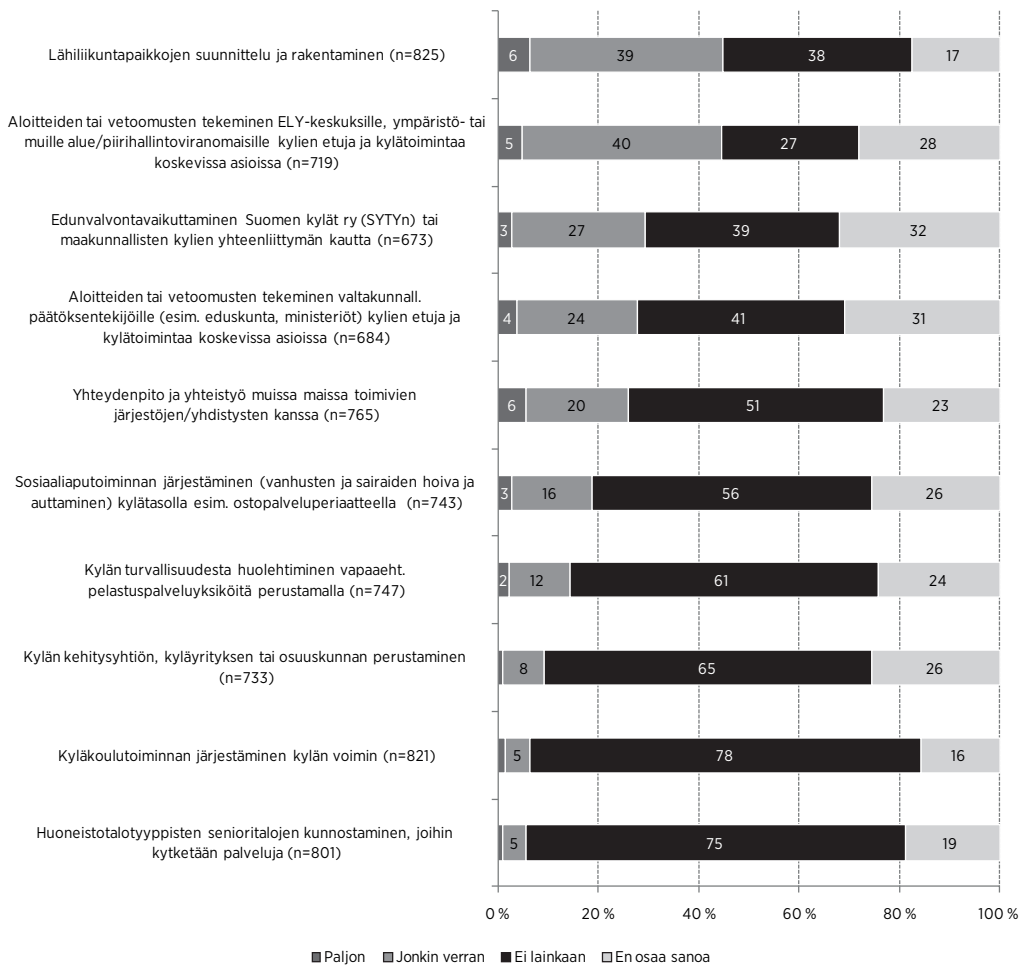

Kuva 8. Toiminnot, joissa lähivuosina ollaan mukana tilanteen mukaan vaihtelevasti, prosentteina vastaajista.

Harvat kyläyhteisöt arvioivat keskittyvänsä lähivuosina liikuntapaikkojen rakentamiseen, asukkaiden palvelutarpeiden selvittelyyn, senioritalojen perustamiseen tai hyvinvointipalvelujen järjestämiseen. Harvinaisia ovat myös kaavailut kylän kehitysyhtiön tai yksityisen kyläkoulun perustamisesta. Aloitteiden ja vetoamusten tekeminen muille kuin omalle kunnalle on harvojen suunnitelmissa. (Kuva 9.)

Monet yllä olevista toimintamuodoista liittyvät uuteen kylätoimintaan, minkä puolesta

erityisesti Suomen kylätoiminta ry. (SYTY) sekä Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä ovat ohjelmis- ja kampanjoineet. Maaseutupolitiikan ylätasolla toistetaan ajatusta kylätoiminnan roolin kasvusta etenkin uusissa moniaineksissa suurkunnissa, jolloin esimerkiksi palvelujen järjestämisvastuu siirtyisi laajasti kyläyhteisöille. Kyläyhteisöt suhtautuvat uusiin toimintamuotoihin ainakin lähivuosina jokseenkin tai hyvin varovaisesti.

Kuva 9. Toimintamuodot, joihin kyläyhteisöt suhtautuvat lähivuosina varovaisesti, prosentteina vastaajista.

Kyläyhteisöjen pieni vähemmistö on kuitenkin suuntautumassa uuteen kylätoimintaan. Pyrkimykseen liittyy vahva aktiivisuus perinteisessä kylätoiminnassa. Uusiin toimintamuotoihin tähtäävät ovat myös tehneet yhteistyötä kylien maakunnallisten yhteenliittymien, SYTY:n sekä ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kanssa. Maaseututyypien välillä ei ole eroja; uusiin toimintamuotoihin tähtääviä kyläyhteisöjä on maaseudun kaikissa osissa, vaikkakin määrällisesti vähän.

Sattumanvaraiselta näyttävää asetelmaa selittävät ainakin osaltaan aktiiviset kylätoimintapersoonat. Uusia ajatuksia toiminnan kehittämiseen viriää, kun kylätoiminnassa on mukana henkilöitä, joilla on kyky muodostaa monipuolisia yhteistyöasetelmia. Maaseutupolitiikan ylätasolla ollaan ehkä eniten tekemisissä tämän kylätoiminnan eturintaman edustajien kanssa. Tämä saattaa synnyttää virheellisen tulkinnan, että erityisen aktiivinen vähemmistö edustaisi nykyisen kylätoiminnan valtavirtaa.

NÄKEMYKSIÄ PALVELUJEN TULEVAISUUDESTA

Kylän palvelujen säilymisen kannalta tähdelliseksi arvoidaan omassa kunnassa, eduskunnassa ja muilla poliittis-hallinnollisilla foorumeilla tehtävät päätökset (kuva 10). Kylätoimijat katsovat, että kylätoiminnalla tulee vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon, jotta palvelut maaseudulla säilyvät. Tätä pidetään huomattavasti tärkeämpänä kuin tavoitetta ryhtyä itse järjestämään palveluja. Kuitenkin vajaa puolet vastaajista arvioi kolmannen sektorin merkityksen yleisesti ottaen lisääntyvän maaseudun palvelujen järjestämisessä. Selvä enemmistö vastanneista kyläyhteisöistä arvioi kuntaliitokset maaseudun peruspalvelujen säilymisen kannalta haitallisiksi. Synkimmin tulevaisuuteen suhtaudutaan vähenevän väestön alueilla.

Enemmistö kyläyhteisöistä katsoo, että maaseudulla jo asuvien ja sinne muuttavien on hyväksyttävä palvelujen taajamiin verrattuna pysyvästi heikompi saatavuus. Jos kyläyhteisössä arvioidaan kylätoiminnan vaikutusmahdollisuuksien lisääntyneen, ei maaseudulla asuville hyväksyttyä heikompa peruspalvelujen saatavuutta kuin muillekaan. Vastauksista välittyy maaseudun mentaalinen eriytyminen: menettävillä alueilla on luovuttu toivosta ja lamaannuttu, toistaiseksi myönteisen kehityksen alueilla ollaan valmiita kamppailemaan oman kylän puolesta.

Myönteisimmin kyläyhteisöjen palvelujen järjestämisvastuun lisääntymiseen suhtautuvat monipuolista yhteistyötä tekevät vilkkaan hanketoiminnan kylät. Tässäkin yhteydessä erottuu uuden kylätoiminnan pieni ydinryhmä. Selvästi yleisempi on arvio yritysten roolin vahvistumisesta maaseudun palvelutuotannossa. Tämä näkemys paikantuu erityisesti kaupunkien läheiselle maaseudulle. Harvaan asutulla maaseudulla yritysten mahdollisuudet nähdään vähäisempinä; vastaajat tunnistavat markkinoiden kapeuden.

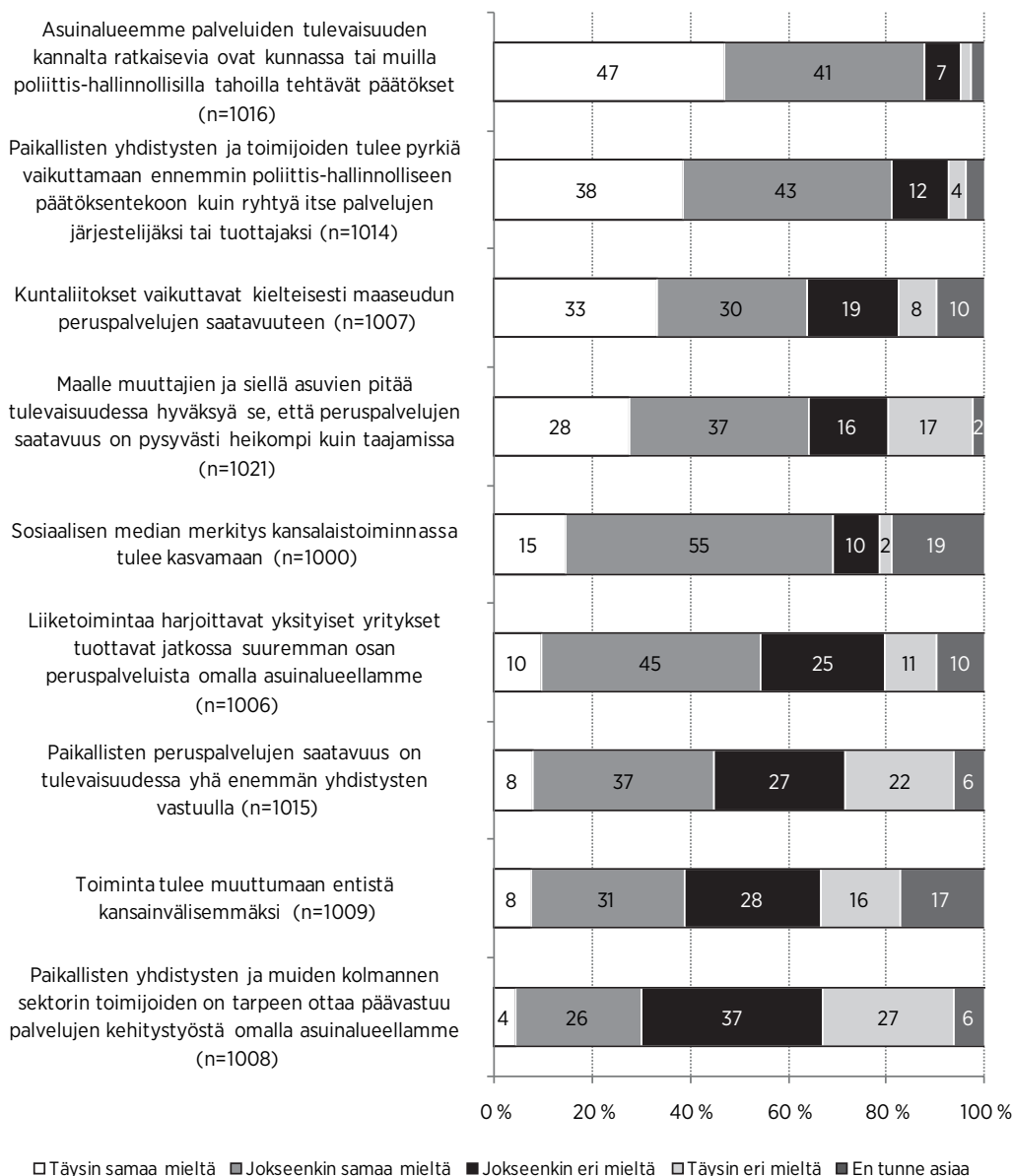
TÄRKEIMPINÄ PIDETYT PALVELUT

Vastaajia pyydettiin vapaamuotoisesti pohtimaan kyläyhteisönsä tulevaisuuden katsannosta tärkeimpiä palveluja. Avoimista kysymyksistä tämä keräsi eniten vastauksia (798). Ylivoimaisesti tärkein kylän peruspalvelu on alakoulu. Siihen viittaavat tavalla tai toisella lähes kaikki vastaajat. Mikäli omaa koulua ei enää ole, viitattiin naapurikylän tai lähitaajaman kouluun sekä korostettiin hyvien koulukyytien merkitystä. Myös kauppapalvelut ovat tärkeitä. Oman kyläkaupan merkitys korostuu. Ellei sitä enää ole, kyläkioski, myymäläauto ja kuljetukset kauppoihin ovat tärkeitä.

Keskeistä on myös, että terveyskeskus-, hoiva-, päivähoido-, vanhus- ja kotipalvelut ovat kohtuullisesti saavutettavissa. Kaikilla ei ole omaa autoa, joten joukko- ja kutsuliikennepalvelut ovat tärkeitä. Vaikka kylät ovat palvelujen saavutettavuuden suhteen hyvin erilaisessa asemassa, palvelujen tärkeysjärjestys on kaikkialla sama.

Tulokset tukevat edellisessä kylätoiminnan kokonaistarkastelussa tehtyjä havaintoja, samojen peruspalvelujen tärkeys ja huoli niiden tulevaisuudesta (Laurila 1993: 40 ja 61). Tässä tutkimuksessa kuntaliitokset mainittiin uutena huolenaiheena. Niiden pelätään kiihdyttävän maaseudun peruspalveluiden keskittämistä kuntien pääkeskuksiin.

Kuntaliitosten yhteydessä päätetään kyläyhteisöjen kannalta tähdellisimpien peruspalvelujen järjestämisen tulevaisuudesta. Palveluihin liittyy tehostamis- ja uudelleenorganisointipaineita. Toteutetuissa kuntaliitoksissa ei ole aina riittävästi pohdittu maaseutualueiden peruspalveluiden pitkäjänteistä turvaamista. Tämä on johtamassa erityisesti monikuntaliitosten tuloksena syntyneissä suurkunnissa voimakkaaseen palveluiden karsimiseen maaseutualueilta kolmen vuoden ”varoajan” umpeuduttua (ks. esimerkiksi Leinamo 2010).

Kuva 10. Kyläyhteisöjen näkemyksiä peruspalvelujen tulevaisuudesta, prosentteina vastaajista.

KOKOAVASTI LUVUSTA 7

- Kylätoiminnan ydin on vastausten valossa myös tulevaisuudessa perinteinen: yhteiset tapahtumat, ympäristön kunnostaminen sekä remontti- ja rakentamistalkoot saavat keskeisen sijan.
- Pieni vähemmistö kyläyhteisöistä on suuntautumassa uuteen kylätoimintaan, jonka keskiössä ovat hankkeet, kehittämissyhtiöt, osuuskunnat ja palvelujen järjestäminen.
- Innokkaimmin kylätoiminnan uusiin sisältöihin suhtautuvat monipuolisesti verkostoituneet kyläyhteisöt, joilla on vankka kokemus erilaisista kehittämishankkeista.
- Ylivoimainen enemmistö kyläyhteisöistä haluaa pitää myös tulevaisuudessa peruspalvelujen käytännön järjestämisen ja kylätoiminnan erillään. Kylätoiminnan yhteiskunnallisena tehtävänä halutaan pitää edunvalvontaa ja vaikuttaminen.
- Kyläyhteisöt arvioivat palveluiden tulevaisuuden kannalta ratkaiseviksi kunnassa ja muilla poliittis-hallinnollisilla foorumeilla tehtävät päätökset.
- Kylän tärkein peruspalvelu on alakoulu. Myös kauppapalvelut ovat tärkeitä. Ellei kyläkauppaa enää ole, kyläkioski, myymäläauto ja kuljetukset kauppoihin ovat tärkeitä. Keskeistä on myös, että terveyskeskus-, hoiva-, päivähoito-, vanhus- ja kotipalvelut ovat kohtuullisesti saavutettavissa.
- Kuntaliitokset mainittiin uutena huolenaiheena, niiden pelätään kiihdyttävän maaseudun peruspalveluiden keskittämistä kuntien pääkeskuksiin.

8. YHTEENVETO KYLÄTOIMINNAN NYKYTILASTA JA TULEVAISUUDESTA

Tässä tutkimuksessa on hahmoteltu valtakunnallisen postikyselyn avulla kylätoiminnan kokonaistilannetta vuonna 2010. Lähtökohtana on tulkinta kylätoiminnasta kansalaistoimintana, jonka avulla kylien asukkaat pyrkivät eri tavoin parantamaan omia elinolojaan sekä edistämään paikallista kehitystä.

Tulokset esitellään pääosin ilman teoreettisia kehystyksiä ja vertailuja aikaisempiin kylätoimintatutkimuksiin. Eniten vertailuja on tehty 1990-luvun alussa julkaistun edellisen kylätoiminnan kokonaistutkimuksen kanssa (Laurila 1993). Tutkimushankkeessa kerättyjen aineistojen pohjalta julkaistaan myös artikkeleita. Niissä kyselyaineiston rinnalle tuodaan kansallista ja kansainvälistä tieteellistä keskustelua (ks. esim. Hyyryläinen ym. 2011).

Tässä kokoavassa päätösluvussa esitellään päätulokset ja vastataan tutkimuskysymyksiin:

- Minkälaista kansalaistoimintaa ja osallistumista kylätoiminnaksi ymmärretty paikallinen aktiivisuus Suomessa nykyisin on?
- Kuinka laajaa/aktiivista kylätoiminta on ja millaisiin tavoitteisiin sillä pyritään?
- Millaisiksi kylätoiminnan vaikutusmahdollisuudet koetaan?
- Mihin instituutioihin kylätoiminta kytkeytyy?
- Miten kylätoiminta on muuttunut ja millaisia ovat kylätoiminnan tulevaisuudennäkymät?

TUTKIMUSTULOKSET KOOTUSTI

Kylätoiminta on elävä osa maaseudun paikallista kansalaistoimintaa, sen ydintä on yhteistyö ja vaikuttaminen.

Kylätoiminta on tärkeä osa suomalaisen maaseudun kansalaistoimintaa. Maaseudulla toimii edelleen myös urheiluseuroja, maa- ja kotitalousseuroja sekä kalastuskuntia. Metsästys- ja eräseurat koetaan lähes yhtä aktiivisiksi kuin kyläyhdistykset. Kylätoiminta on hyvin paikallista ja sitä harjoitetaan väestömäärältään pienillä alueilla: kolmella neljästä toiminta-alueesta on alle 500 asukasta. Rekisteröity yhdistys on kylätoiminnan yleisin organisoitumismuoto.

Kylätoiminnan ydintä ovat tapahtumien järjestäminen, talkoot ja toiminnasta tiedottaminen. Perinteisten tiedotteiden rinnalla verkkosivut ovat yleistyneet. Kylätoiminnan avulla halutaan vaikuttaa oman elinympäristön kehitykseen. Yhteydenpito kunnan eri hallintokuntien kanssa on tärkeä osa toimintaa.

Kylätoiminnan maakunnalliset ja valtakunnalliset yhteistyöelimet ovat osalle kyläyhteisöjä tärkeitä yhteistyökumppaneita. Kylien maakunnallisten yhteenliittymien toimintoihin kiinnittyä runsas kolmannes kylätoiminnasta. Suomen kylätoiminta ry:n (SYTY) tarjoamista mahdollisuuksista tunnetuimpia ovat maaseutuaiheiset verkkosivut ja Maaseutu Plus -lehti.

Kyläsuunnittelu ja hankkeet ovat lisääntyneet, työläät hallintokäytännöt ovat kuitenkin heikentäneet kiinnostusta julkisen rahoituksen hankkeisiin.

Kyläsuunnitelmat ja kehittämishankkeet ovat lisääntyneet selvästi 1990-luvun puolivälin jälkeen. Taustalla on Euroopan unionin ohjelmien kautta saatava hankerahoitus, jonka edellytyksenä usein on kyläsuunnitelma. Viiden viime vuoden aikana hankkeita on toteuttanut noin puolet kylätoimintayhteisöistä. Suunnitelmien ajan tasalla pitämisessä on kuitenkin toivomisen varaa.

Hankkeiden avulla on kunnostettu tai rakennettu kylätaloja, järjestetty tapahtumia ja hoidettu lähiympäristöä. Hankkeet ovat yleensä hyvin pieniä, koska mahdollisuudet hankkia omarahoitusta ovat kylissä rajalliset. Hankkeiden arvioidaan sopivan parhaiten kertaluonteisiin tarpeisiin, pitkäjänteiseen kehittämiseen ne sopivat nykyisin huonosti.

Samat hallintovaatimukset koskevat kaikkia hankkeita niiden koosta riippumatta. Kylissä hankekäytäntöjä kritisoidaan työläydestä ja yksityiskohtiin ulottuvasta kontrollista. Käytännön ongelmat koetaan niin suuriksi, että nykymuodossaan hankeperustainen kehittäminen on ajautumassa kylissä umpikujaan.

Toimintaryhmät ovat uusiyhteistyökumppani, ne mielletään hankerahoituksen kanavoijiksi.

EU-jäsenyyden alkamisen jälkeen Suomessa on maaseudun kehittämisessä sovellettu Leader-metodia. Sen edellyttämät paikalliset toimintaryhmät ovat kylätoiminnan uusia kumppaneita. Joka toinen vastannut kyläyhteisö tietää oman alueensa toimintaryhmän. Toimintaryhmän tiedotustilaisuuksiin osallistuminen ja hankerahoituksen hakeminen ovat tavallisimpia yhdyssiteitä kylätoiminnan ja toimintaryhmien välillä.

Kyläyhteisöt pitävät toimintaryhmiä ennen kaikkea hankerahoituksen kanavoijina. Paikallisen toimintaryhmyön olemassaolon oikeutuksen

näkökulmasta on huolestuttavaa, jos niiden rooliksi nähdään pelkästään rahan jakaminen kehittämishankkeisiin. Voidaan perustellusti kysyä: onko paikallisten toimintaryhmien alkuperäinen tehtävä laaja-alaisesta ja monipuolisesta maaseudun paikallisen kehittämisen foorumista kaventu-massa EU:sta välittyvän hankerahoituksen hallinnoijaksi?

Kylätoiminnalla arvioidaan voitavan vaikuttaa, harvaan asutulla maaseudulla vaikutusmahdollisuuksia epäillään eniten.

Kyläyhteisöt arvioivat pystyneensä vaikuttamaan ainakin jonkin verran oman alueensa elinoloihin ja yleiseen kehitykseen. Kylätoiminnan onnistumisina pidetään konkreettisia tuloksia. Vahvimmin kylätoiminnan mahdollisuuksiin uskotaan myönteisen väestönkehityksen alueilla. Harvaan asutun maaseudun väestökatoalueilla vaikutusmahdollisuuksiin suhtaudutaan epäilevimmin. Paikallista toimintaa innoittavat eniten aktiiviset avainhenkilöt. Osallistumisen vähäisyys ja tehtävien kasaantuminen samoille henkilöille arvioidaan toimintaa rajoittaviksi tekijöiksi.

Kylätoiminta on mentaalisesti eriytyvässä. Myönteisen kehityksen alueilla usko kylätoiminnan vaikutusmahdollisuuksiin on vahva. Väestökadon sekä vähenevien työpaikkojen ja palvelujen alueilla lamaannus ja toivottomuus ovat hivuttavasti yleistymässä.

Vahvaa roolia palvelutuotannossa vierastetaan.

Kyläyhteisöjen enemmistö pitää palvelujen tulevaisuuden kannalta ratkaisevana kunnassa, eduskunnassa ja muilla poliittis-hallinnollisilla foorumeilla tehtäviä päätöksiä. Kylän näkökulmasta tärkeimpänä palveluna mainitaan kyläkoulu. Palveluja on totuttu puolustamaan, mutta vain harvat kyläyhteisöt ovat itse ryhtyneet palvelujen tuottajiksi.

Kylätoiminnassa kyllä tunnistetaan tarve järjestää maaseudun palveluja uudella tavalla. Kyläyhteisöt näkevät mahdolliseksi tukea uusia palvelujen organisoimisen tapoja esimerkiksi selvittämällä asukkaiden palvelutarpeita. Enemmistö haluaa kuitenkin pitää kylätoiminnan erillään peruspalvelujen tuottamisesta, ja yritys- tai kehitysyhtiömuotoista toimintaa suunnittelee hyvin pieni osa kyläyhteisöistä.

Kylätoiminta jatkuu perinteisenä, mutta monimuotoisena.

Kyläyhteisöjen edustajien arvioimana kylätoiminnan sisällöissä ei ole lähitulevaisuudessa tapahtumassa oleellisia muutoksia. Keskeisiä ovat jatkosakin yhteiset tapahtumat, talkoot ja aloitteiden tekeminen kuntapäätäjille. Ne koetaan yhdessä tekemisen ja vaikuttamisen kannalta tärkeimmiksi.

Kylätoiminta on kuitenkin erilaistumassa tai monimuotoistumassa, sillä osa kyläyhteisöistä suuntautuu yhä vahvemmin hankkeiden kautta tapahtuvaan kehittämiseen sekä yhteistyöhön kunnan kanssa palvelujen järjestämisessä. Innokkaimmin kylätoiminnan uusiin muotoihin suuntautuvat monipuolisesti verkostoituneet ja runsaasti kehittämishankkeita toteuttaneet kylät.

KYLÄTOIMINTA MAASEUDUN PAIKKAPERUSTAISENA KANSALAISTOIMINTANA

Tämän tutkimuksen aineistojen perustalta piirtyvä kuva suhteellisen perinteisestä kylätoiminnasta. Toiminnan sisällöissä ei näy tapahtuneen suuria muutoksia 1990-luvun alun jälkeen. Tarkemmassa katsonnassa muutoksia kuitenkin voidaan havaita. Kylätoiminnan paikallinen ja alueellinen erilaisuus on jatkunut. Jopa naapurikylien välillä voi olla suuria eroja. Muutaman kyläaktiivin merkitys saattaa olla ratkaiseva. Erilaistumiskehityksestä oli viitteitä jo 1990-luvun alussa (Hyyryläinen 1994). Tämä tutkimus vahvistaa erilaistumisen jatkuneen.

Erilaistumiseen on ulkoisia ja sisäisiä syitä. Yleinen ulkoinen tekijä on maaseudun kehitystrendi, jossa ei ole tapahtunut oleellisia muutoksia viime vuosikymmenien aikana (Ponnikas ym. 2010; 2011). Erityisesti harvaan asutun maaseudun elinvoima on hiipumassa nuorten poismuuton sekä työpaikkojen ja palvelujen vähenemisen seurauksena. Kaupunkien läheinen maaseutu on puolestaan hyötynyt erityisesti lapsiperheiden toiveesta asua väljemmin, mutta kuitenkin palvelujen ja työpaikkojen läheisyydessä. Kaupunkien läheisellä maaseudulla ja kaupungeissa kylätoiminnan piiriin tulee jatkuvasti uusia potentiaalisia aktiiveja. Innokkaita kylänkehittäjiä ei ole riittävästi harvaan asutulla maaseudulla. Ulkoisten ja sisäisten tekijöiden yhteisvaikutuksena maaseudun eriytyminen menestyviin ja taantuviin alueisiin on kärjistymässä.

KYLÄTOIMINNAN MUUTOS 1990-LUVULTA 2010-LUVULLE

Tutkimuksen yhtenä tavoitteena on ollut tarkastella kylätoiminnan muutosta vertaamalla tämän tutkimuksen tuloksia Pia Laurilan vuonna 1993 tekemään edelliseen valtakunnalliseen kylätutkimukseen. Tämä tavoite saavutettiin vain osittain, sillä tutkimukset ovat vain rajoitetusti vertailukelpoisia, ymmärrys ja tulkinta kylätoiminnasta on kahden vuosikymmenen aikana muuttunut:

Laurila tarkasteli *kylä*ä, mutta tämä tutkimus *kylätoiminta-alueita*.

Edellisen tutkimuksen näkökulma ei enää sopinut nykymuotoisen kylätoiminnan tarkasteluun. Kylätoimintaa ei ole enää perusteltua tarkastella kylän sisäisenä tai kyläläisten keskinäisenä toimintana, vaan kylätoimijat ovat yhä enemmän vuorovaikutusta erilaisten kumppaneiden kanssa. Tämä on yksi kylätoiminnan muutoksista kuluneiden kahdenkymmenen vuoden aikana; merkki kylätoiminnan elinvoimasta ja kyvystä uudistua. Kylätoiminta on samanaikaisesti säilyttänyt vahvan paikkaperustaisuutensa. Kylätoimintayhteisöt ovat edelleen pieniä, keskimäärin alle 500 asukkaan suuruisia.

Vuonna 1993 kylätoiminnan uhkakuva oli epä-tietoisuus mahdollisen Euroopan unioniin liittymisen tuomista muutoksista. Jäsenyyden toteututtua uhkien rinnalle tuli myös uusia mahdollisuuksia: kyläsuunnitelmien kautta on saatu mahdollisuus kehittämishankkeiden rahoitukseen. Rahoitusta on käytetty hyvin konkreettisiin kohteisiin. Yhteisten tilojen kunnostaminen ja rakentaminen mainitaan toiminnan sisältönä selvästi useammin kuin kaksi vuosikymmentä sitten.

KYLÄTOIMINNAN TULEVAISUUS

Kyläyhteisöjen edustajien vastauksista ja tulkinnoista heijastuu kaksi kylätoiminnan kehitystarinaa. Toisen tarinan juonena on kylätoiminnan kehittyminen ja säilyminen kansalaistoiminnan areenana, jossa tarjoutuu mahdollisuus voimaantua ja vaikuttaa. Toisessa, rinnakkaisessa tarinassa maaseudun paikallisyhteisöt kohtaavat yhä suurempia haasteita eivätkä voimavarat riitä kaikkiin uusiin mahdollisuuksiin tarttumiseen. Kylätoiminta jatkaa kulkuaan, mutta sen rajat ja rajoitteet on tunnistettava.

Yhteiskunnallinen kehitys muovaa kylätoiminnan edellytyksiä myös tulevaisuudessa ja kylätoiminnan on tähän muutokseen reagoitava. Aineistosta välittyy vahva vakaumus: huolimatta maailman muutoksesta, kylätoiminnan ydintä ovat myös tulevaisuudessa yhteisöllisyyden vaa-

liminen ja sosiaalisen pääoman kerryttäminen.

Kylätoiminta on merkittävä vapaan kansalaistoiminnan alue, jossa kansalaiset voivat omaksua erilaisia rooleja. He voivat olla palvelujen tuottajia, kuluttajia tai kehittäjiä, mutta vain omasta tahdostaan. Tämä on tärkeää pitää mielessä, kun pohditaan kansalaistoiminnan luonnetta tulevaisuuden maaseudulla. Kaavailuihin kylätoiminnan laajoista tehtävistä esimerkiksi peruspalvelujen järjestämisessä tulee tämän tutkimuksen tulosten pohjalta suhtautua kriittisesti. On hyvä pitää mielessä kylätoiminnan omaehtoinen luonne, josta vapaan kansalaistoiminnan voima lopulta kumpuaa.

Kylätoiminnan tulevaisuus kytkeytyy paikallisuuden muutokseen. Kunnat ovat suurentumassa ja niiden tehtäviä järjestellään uudelleen. Kunnat ovat kyläyhteisöjen tärkeimpiä yhteistyökumppaneina kaikkialla maassa. Kylätoiminnassa onkin seurattava valppaasti kuntien muutosprosesseja. Kuntien maantieteellinen laajeneminen ja moniaineksisuuden lisääntyminen edellyttävät kansalaisten uusien osallistumiskäytäntöjen kehittämistä. Niiden onnistumisen edellytyksenä on omaehtoinen kansalaistoiminta, jota paikka-perustainen kylätoiminta maaseudulla edelleen osaltaan edustaa.

KIRJALLISUUS

- Harju, Aaro 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi, Helsinki.
- Hautamäki, Lauri 1979. Elävä kylä. Kylätoiminnan opas. Gummerus, Helsinki.
- Hyryyläinen, Torsti 1994. Toiminnan aika. Tutkimus suomalaisesta kylätoiminnasta. Line Sixty four Publications, Tampere.
- Hyryyläinen, Torsti, Hannu Katajamäki, Sirkku Piispanen ja Vesa Rouhiainen 2011. Neoendogeenisen maaseutupolitiikan ilmeneminen kylätoiminnassa. Maaseudun uusi aika 2/2011. (Painossa.)
- Karhio, Kirsi 2000. Paikallisen kumppanuuden pitkä tie. Teoksessa: Hyryyläinen, Torsti & Rannikko, Pertti (toim.) Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Vastapaino, Tampere. 78–107.
- Karjalainen, Leila 2000. Tilastomatematiikka. Pii-kirjat, Mikkeli. Seitsemäs, täysin uudistettu painos.
- Laurila, Pia 1993. Työ ja asukkaat elävässä kylässä. Raportteja ja artikkeleita Nro 20. Helsingin yliopisto. Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, Seinäjoki.
- Leinamo, Kari 2010. Yhdeksän hyvää ja kymmenen kaunista. Vuosina 2001–2009 toteutettujen maaseutu-kaupunki -kuntaliitosten tarkastelua. Julkaisu No 131. Vaasan yliopisto. Levón-instituutti, Vaasa.
- Oksa, Jukka 2008. Kehittäjät kylässä. Teoksessa: Knuuttila, Seppo, Pertti Rannikko, Jukka Oksa, Tapio Hämynen, Hannu Itkonen, Heidi Kilpeläinen, Mikko Simula, Sinikka Vakimo & Marjaana Väisänen: Kylän paikka. Uusia tulkintoja Sivakasta ja Rasimäestä. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. 241–258.
- Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2009. Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja 5/2009. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, Helsinki.
- Maaseutuvirasto 2011. Leader-toimintaryhmät 2007–2013. Saatavissa: <http://www.mavi.fi/fi/index/maaseudunrahoitus/toimintaryhmat.html> [Viitattu 20.6.2011.]
- Ponnikas, Jouni, Timo Tiainen, Johanna Hättälä & Jarmo Rusanen 2010. Suomi ja alueet. Kunnallisanalan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisut numero 60. Kunnallisanalan kehittämissäätiö, Helsinki.
- Ponnikas, Jouni, Sirpa Korhonen, Hanna-Mari Kuhmonen, Kari Leinamo, Niklas Lundström, Antti Rehunen & Heli Siirilä 2011. Maaseutukatsaus 2011. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja 3/2011. Helsinki.
- Pylkkänen, Päivi & Torsti Hyryyläinen 2004. Mainstreaming of the LEADER method into rural development policies in Finland. Maaseudun uusi aika, English Supplement 4/2004, 22–33.
- Rannikko, Pertti 2000. Kehittämishanke paikallisen identiteetin muovaajana. Teoksessa Hyryyläinen, Torsti & Rannikko, Pertti (toim.) Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Vastapaino, Tampere. 143–165.
- Suomen kylätoiminta 2008. Vastuuta ottava paikallisyhteisö. Kylätoiminnan ja Leader-ryhmien valtakunnallinen ohjelma 2008–2013. Suomen kylätoiminta ry:n (SYTY) julkaisu 2/2008. Suomen kylätoiminta ry, Suomensjärvi.
- Suomen maaseututyypit 2006. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 7/2006. Maa- ja metsätalousministeriö, Helsinki.

LIITE 1: Valtakunnallisen kylätoimintakyselyn 2010 lomake kylätoimijoille**ARVOISA VASTAANOTTAJA**

Tässä kirjeessä on kysely kylätoiminnasta Suomessa. Se kuuluu Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin yhdessä Vaasan yliopiston Levón-instituutin kanssa vuosina 2009–2010 toteuttamaan Kylätoiminnan tila ja kansalaisosallistuminen -tutkimukseen.

Tarkoitamme kylätoiminnalla toimintaa, jolla ihmiset pyrkivät eri tavoin parantamaan omia elinolojaan sekä edistämään paikallista kehitystä. Tällainen toiminta ei ole sidottu vain organisoituneeseen *kyläyhdistykseen*, vaan sitä voi harjoittaa monenlaisten paikallisten yhdistysten tai seurojen (esimerkiksi urheiluseuran, metsästysseuran, kotiseutu- tai kaupunginosaseuran) piirissä tai tällaisten toimijoiden välisessä verkostossa. Kiinnostuksen kohteena olevaa kylätoimintaa ja siihen rinnastuvaa yhteistoimintaa voi toteuttaa sekä maaseutumaisilla että kaupunkimaisilla alueilla. Tutkimuksessa selvitetään kylätoiminnan nykytilaa sekä kylätoiminnassa tapahtuneita muutoksia. Miten toiminta on muuttunut 1990-luvun lopulta tähän päivään ja millaiset ovat toiminnan tulevaisuuden näkymät?

Kysely on osoitettu **Teille** kyläyhdistyksen, -toimikunnan tai vastaavan paikallisyhteisön yhteyshenkilönä. Yhteystietonne on saatu kylien maakunnallisten yhteenliittymien (19) postitusrekistereistä tai verkkosivuilta. Lisäksi olemme täydentäneet tietoja tarvittaessa kuntakohtaisilta kylätoimintaa esitteleviltä verkkosivuilta.

On hyvin tärkeää, että vastaatte tähän kyselyyn. Vain tällä tavoin saadaan monipuolinen ja ajantasainen kuva kylätoiminnasta Suomessa. Tällaisella tiedolla on erityisen suuri merkitys maaseudun ja yleensä alueiden paikallisen kehittämisen ja kehittämispolitiikan kannalta.

Kysely koostuu pääosin monivalintakysymyksistä ja siihen vastaaminen käy siten joutuisasti. Kaikki vastaukset käsitellään täysin luottamuksellisesti, eivätkä yksittäisten vastaajien vastaukset näy tutkimuksen tuloksissa. Pyydämme Teitä ystävällisesti palauttamaan täyttämäne lomake viimeistään 28.2.2010 mukana olevassa palautekuoressa, jonka postimaksu on maksettu.

Lämmin kiitos yhteistyöstä jo etukäteen!

Torsti Hyyryläinen

tutkimusjohtaja
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti

Hannu Katajamäki

aluetieteen professori
Vaasan yliopisto

Tarkempia vastausohjeita on annettu lomakkeessa. Mahdollisia lisätietoja kyselylomakkeesta tai tutkimuksesta antaa erikoissuunnittelija Päivi Pylkkänen, puh. 044 336 6919 tai sähköp. paivi.pylkkanen@helsinki.fi. Tutkimuksella on myös verkkosivut osoitteessa: <http://kylatoimintatutkimus.ning.com/>

I KYLÄTOIMINNAN TOIMINTA-ALUE

Lomakkeen alussa tiedustellaan joitakin edustamanne yhteisön sijaintiin ja toiminta-alueeseen liittyviä seikkoja. Ilmauksella "edustamanne yhteisö" tarkoitamme kylätoimintaa tai siihen rinnastuvaa toimintaa harjoittavaa yhteisöä, jonka yhteyshenkilönä/edustajana tässä kyselyssä toimitte.

Ympyröikää monivalintakysymyksissä sopivin vaihtoehto.

1. Millaisessa muodossa edustamanne yhteisö toimii? (Ympyröikää 1 vaihtoehto.)

- 1 vapaamuotoisena, rekisteröimättömänä toimikuntana tai vastaavana
- 2 rekisteröitynä kyläyhdistyksenä, kyläosuuskuntana tai vastaavana
- 3 rekisteröitynä muuna paikallisyhdistyksenä, seurana tai vastaavana; täsmentäkää alle:

2. Arvioikaa, kuinka monta ihmistä asuu edustamanne yhteisön toiminta-alueella.

- 1 alle 300 asukasta
- 2 301–500
- 3 501–1 000
- 4 1 001–2 000
- 5 2 001–5 000
- 6 Yli 5 000 asukasta

3. Millaiseksi arvioitte edustamanne yhteisön toiminta-alueen väkiluvun kehitystä 10 viime vuoden aikana (1999–2009)?

- 1 väestö on vähentynyt
- 2 väestö on pysynyt suurin piirtein ennallaan
- 3 väestö on kasvanut

4. Kunta/kunnat, joiden alueella edustamanne yhteisö nykyisin toimii?

5. Onko edustamanne yhteisön toiminta-alueella nykyisin jokin tai joitakin seuraavista palveluista?

	Kyllä	Ei
1. kyläkauppa tai kauppoja	1	2
2. pankin konttori	1	2
3. postin konttori tai postipalvelut kaupan, pankin tms. yhteydessä	1	2
4. peruskoulun ala-aste/alakouluja	1	2
5. kirjasto, kirjanlainauspiste tai kiertävä kirjastoauto	1	2
6. taksi	1	2
7. kyläavustaja tai muu kylässä suoraan hoitopalveluja tai muuta apua tarjoava henkilö	1	2
8. "lääkekaappi" eli käsikauppalaäkemyynti kaupan, pankin, postin tms. yhteydessä	1	2
9. kahvila tai baari	1	2
10. huoltoasema	1	2
11. kioski	1	2
12. muita palveluja, mitä?	1	

6. Onko jokin tai jotkin edellä mainituista palveluista edustamanne yhteisön järjestämä/ylläpitämä?
- 1 ei/eivät ole
  - 2 kyllä, täsmentäkää mikä/mitkä: _____
7. Mitkä ovat yleisesti ottaen toiminta-alueenne **aktiivisimmat** yhdistykset, yhteisöt tai muut asuinalueenne kehittämiseen osallistuvat toimijatahot, edustamanne yhteisö mukaan luettuna? (Kirjoit-takaa alle toimijatahoja riippumatta toimijan organisaatiomuodosta tai toimialasta.)
1. _____
  2. _____
  3. _____
8. Onko edustamanne yhteisön toiminta-alueella tehty **kyläsuunnitelma tai -ohjelma** tai muu tule-
vaisuutta luotaava kirjallinen asiakirja?
- 1 ei koskaan
  - 2 kyllä, yhden kerran
  - 3 kyllä, useammankin kerran
  - 4 en tunne asiaa
9. Mikäli edustamanne yhteisön toiminta-alueella on edellä mainittu kyläsuunnitelma tai -ohjelma,
milloin se (tai viimeisin tällaisista suunnitelmista) on laadittu?
- 1 ennen vuotta 1995
  - 2 vuosina 1995–1999
  - 3 vuosina 2000–2004
  - 4 vuosina 2005–2009
10. Mikä taho käynnisti (viimeisimmän) (kylä)suunnitelman/ohjelman laadinnan?
- 1 kylätoimikunta tai kylällä toimivat yhdistykset/järjestöt
  - 2 kunta/kaupunki
  - 3 alueen oppilaitos
  - 4 LEADER-yhdistys
  - 5 muu taho, mikä? _____
  - 6 en tunne asiaa

II TOIMIJAT JA TOIMINNAN MUODOT

Tässä osassa tiedustellaan edustamanne yhteisön toimintamuotoihin, osallistumiseen ja toiminnan sisältöön liittyviä seikkoja. Viittaamme näissä kysymyksissä **tämänhetkiseen** tai noin **3–5 vuoden lähimenneisyyteen** ajoittuvaan toimintaan.

11. Kuinka usein toistuvaa edustamanne yhteisön toiminta on ollut **3–5 viime vuoden aikana**?
- Yhteisö on kokoontunut/toiminut
- 1 2 kertaa kuukaudessa tai useammin
  - 2 kerran kuukaudessa
  - 3 joka toinen kuukausi
  - 4 3–4 kertaa vuodessa
  - 5 1–2 kertaa vuodessa tai harvemmin

12. Kuinka monta henkilöä osallistuu edustamanne yhteisön toimintaan ja tapaamisiin keskimäärin?

- 1 1–5 henkilöä
- 2 6–10 henkilöä
- 3 11–20 henkilöä
- 4 20–30 henkilöä
- 5 yli 30 henkilöä

13. Miten **tiedotus** ja **yhteydenpito** on järjestetty edustamassanne yhteisössä?

	Kyllä	Ei
1. yhteisöllä on omat toimivat verkkosivut	1	2
2. yhteisöllä on säännöllisesti ilmestyvä tiedotuslehti (kylälehti) tai vastaava	1	2
3. toiminnasta tiedotetaan jäsentiedotteilla joko postitse tai sähköpostitse	1	2

14. Seuraavassa taulukossa on lueteltu joukko mahdollisia toimintatapoja, joita paikallinen yhteistoiminta voi sisältää. Ympyröikää jokaiselta riviltä sopiva vaihtoehto. Mikäli ette ole harjoittaneet ko. toimintaa, älkää merkitkö mitään ko. riville.	Harjoitamme tällaista toimintaa nykyisin	Olemme harjoittaneet ko. toimintaa 3–5 viime vuoden aikana , mutta emme nykyisin
1. tapahtumien organisoiminen/ järjestäminen (juhlat, retket, tanssit, talkoot)	1	2
2. talkoomuotoinen osallistuminen muiden organisoimien tapahtumien ja tilaisuuksien järjestelyihin	1	2
3. tiedottaminen kylän toiminnasta, tapahtumista ja palveluista	1	2
4. tilojen ja tavaroiden vuokraustoiminta	1	2
5. keskustelutilaisuuksien järjestäminen	1	2
6. yhteisten alueiden hoito ja ympäristön puhtaanapito	1	2
7. pienimuotoinen myynti ja varainhankinta	1	2
8. kurssi- ja kerhotoiminnan järjestäminen	1	2
9. yhteisten toimintatilojen rakentaminen, kunnostaminen tai järjestäminen	1	2
10. lähiliikunta-paikkojen suunnittelu ja rakentaminen	1	2
11. liikenteen, tiestön ja vesihuollon parantaminen	1	2
12. uusien asukkaiden houkutteleminen kylään	1	2
13. kyläsuunnitelmien tai kylänkehittämisohjelmien laatiminen	1	2
14. nuorten aktivoiminen (kehittämis)toimintaan ja nuorten työllistäminen yhdistykseen	1	2
15. alueen asukkaiden palvelutarpeiden kartoittaminen	1	2
16. huoneistotalotyyppisten senioritalojen kunnostaminen, joihin kytketään palveluja	1	2
17. sosiaaliputoiminnan järjestäminen (vanhusten ja sairaiden hoiva ja auttaminen) kylätasolla esimerkiksi ostopalveluperiaatteella ts. korvausta vastaan	1	2
18. kylän kehitysyhtiön, kyläyhtymän tai osuuskunnan perustaminen	1	2
19. kyläkoulutoiminnan järjestäminen kylän voimin	1	2
20. kylän turvallisuudesta huolehtiminen vapaaeht. pelastuspalveluysiköitä perustamalla	1	2
21. edunvalvontavaihtaminen Suomen kylät ry (SYTYn) tai maakunnallisten kylien yhteenliittymän kautta	1	2
22. aloitteiden tai vetoomusten tekeminen kunnalle ja kunnallisille lautakunnille kylien etuja ja kylätoimintaa koskeissa asioissa	1	2

23. aloitteiden tai vetoomusten tekeminen ELY-keskuksille (ent. TE-keskuksille), ympäristö- tai muille alue/piirihallintoviranomaisille kylien etuja ja kylätoimintaa koskevissa asioissa	1	2
24. aloitteiden tai vetoomusten tekeminen valtakunnallisille päätöksentekijöille (esim. eduskunta, ministeriöt) kylien etuja ja kylätoimintaa koskevissa asioissa	1	2
25. yhteydenpito ja yhteistyö muissa maissa toimivien järjestöjen/yhdistysten kanssa	1	2

III OSALLISTUMINEN HANKETOIMINTAAN

Tässä osassa tiedustellaan edustamanne yhteisön kokemuksia hanketoiminnasta (projekteista). Hanketoiminnan kautta on voinut saada **ulkopuolista rahoitusta** yhteisöjen hankkeille (projekteille). Hankerahoitusta tarjoavia ohjelmia ovat olleet 2000-luvulla mm. LEADER(+), Pomo(+), Tavoite 1 -ohjelma, Alueellinen maaseudun kehittämisohjelma (ALMA) ja Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma (2007–2013).

YHTEISÖNNE ITSE TOTEUTTAMAT KEHITTÄMISHANKKEET

15. Kuinka monta kertaa edustamanne yhteisö on **toteuttanut itse** kehittämishankkeita **viiden (5) viime vuoden aikana?** (Yhteisöllänne on ollut vetovastuu hankkeessa.)

- 1 emme lainkaan
- 2 1–3 hanketta
- 3 4–6 hanketta
- 4 yli 7 hanketta
- 5 en tunne asiaa

16. Jos edustamanne yhteisö on toteuttanut itse hankkeita, mitä suuruusluokkaa on hankkeeseen/hankkeisiin myönnetty julkinen rahoitus **viiden (5) viime vuoden aikana** yhteensä?

- 1 alle 10 000 €
- 2 noin 10 000–49 000 €
- 3 noin 50 000–99 000 €
- 4 noin 100 000–149 000 €
- 5 yli 150 000 €
- 6 en tunne asiaa

YHTEISÖNNE MUKANA OLO YHTEISTYÖKUMPPANINA KEHITTÄMISHANKKEISSA

17. Kuinka monta kertaa edustamanne yhteisö on **ollut kumppanina mukana** erilaisissa kehittä-mishankkeissa **viiden (5) viime vuoden aikana?** (Hankkeen käynnistäjä tai vetäjä on ollut jokin toinen taho.)

- 1 emme lainkaan
2 1–3 hankkeessa
3 4–6 hankkeessa
4 yli 7 hankkeessa
5 en tunne asiaa

18. Esittäkää edustamanne yhteisön ja omien kokemusten perusteella vapaamuotoisesti kommentteja **hanketoiminnan eduista, hyödyistä, heikkouksista tai ongelmista:**

IV KYLÄTOIMINNAN YHTEISTYÖTAHOT JA YHTEISTYÖN MUODOT

Tässä osassa tiedustellaan edustamanne yhteisön yhteistyötahoja ja -muotoja 3–5 viime vuoden aikana. Kysymykset koskevat ensin yhteistyötahoja ja organisaatioita yleisesti. Tämän jälkeen tiedustellaan yhteistyöstä kunnan, paikallisten toimintaryhmien ja lopuksi Suomen kylätoiminta ry:n (SYTYn)/kylien maakunnallisten yhteenliittymien kanssa.

19. Kuinka paljon edustamanne yhteisö on tehnyt yhteistyötä alle olevien tahojen ja organisaatioiden kanssa **3–5 viime vuoden aikana?**

	Ei lain- kaan	Jonkin verran	Paljon	En tun- ne asiaa
1. kunta/kunnat	1	2	3	4
2. paikalliset toimintaryhmät (LEADER-, Pomo-, Alma- tai Tavoite 1 -kehittämisyhdistykset)	1	2	3	4
3. kylien maakunnalliset yhteenliittymät	1	2	3	4
4. Suomen kylätoiminta ry (SYTY)	1	2	3	4
5. maamies- tai maatalousseurat	1	2	3	4
6. maa- ja kotitalousyhdistykset	1	2	3	4
7. Marttayhdistykset	1	2	3	4
8. urheiluseurat	1	2	3	4
9. metsästysseurat	1	2	3	4
10. seurakunnat	1	2	3	4
11. yrittäjäyhdistykset	1	2	3	4

12. poliittiset yhdistykset	1	2	3	4
13. kyläyhdistykset/toimikunnat	1	2	3	4
14. kotiseutuyhdistykset	1	2	3	4
15. vapaa-ajanasukastoimikunnat/yhteisöt	1	2	3	4
16. kyläkoulut	1	2	3	4
17. paikalliset yritykset (esim. kyläkauppa)	1	2	3	4
18. ammattioppilaitokset tai ammattikorkeakoulut	1	2	3	4
19. yliopisto tai yliopisto yksiköt	1	2	3	4
20. ulkomailla toimivat organisaatiot	1	2	3	4
21. muut yhteistyötahot, mitkä? _____		2	3	
_____		2	3	

KUNNAT/KAUPUNGIT YHTEISTYÖTAHOINA

20. Onko yhteisönne tehnyt yhteistyötä kunnan/kaupungin kanssa? Missä asioissa yhteistyötä on tehty?

	Kyllä	Ei
1. toimintatilat ja harrastuspaikat	1	2
2. kaavoitus ja kunnallistekniikka	1	2
3. tieasiat ja joukkoliikenne	1	2
4. asuinympäristö	1	2
5. vapaa-ajan toiminta	1	2
6. kouluasiat	1	2
7. hankerahoitus tai toiminta-avustus kylätoimikunnalle	1	2
8. palvelujen tuottaminen	1	2
9. muu yhteistyö, mikä? _____ _____	1	
_____	1	

PAIKALLISET TOIMINTARYHMÄT YHTEISTYÖTAHOINA

Suomessa toimii tällä hetkellä 55 paikallista toimintaryhmää/maaseudun kehittämisyhdistystä. Monet toimintaryhmistä on tunnettu aikaisemmin paremmin joko LEADER(+)-, Pomo (+)-, Alma- tai Tavoite 1-ohjelman mukaisena maaseudun kehittämisyhdistyksinä. Toimintaryhmät kattavat maantieteellisesti kaikki Suomen maaseutumaiset alueet myös kaupungeissa niiden keskustojen kaava-alueita lukuun ottamatta. Kaikilla toimintaryhmillä on omaa aluettaan koskeva, toimintaa suuntaava kehittämisohjelma.

21. Missä määrin alueellanne nykyisin toimiva paikallinen toimintaryhmä **tunnetaan** edustamanne yhteisön piirissä?

- 1 ei lainkaan
- 2 erittäin heikosti
- 3 melko heikosti
- 4 melko hyvin
- 5 erittäin hyvin
- 6 en tunne asiaa

22. Missä määrin edustamanne yhteisön piiristä on osallistuttu paikallisen toimintaryhmän toimintoihin **3–5 viime vuoden** aikana?

	Kyllä	Ei
1. On osallistuttu alueella toimivan paikallisen toimintaryhmän hallitustyöhön.	1	2
2. On osallistuttu alueella toimivan paikallisen toimintaryhmän kokouksiin (kuten kehittämissyhdistyksen vuosikokoukset).	1	2
3. On osallistuttu alueella toimivan paikallisen toimintaryhmän järjestämiin tiedotus, koulutus ym. vastaaviin tilaisuuksiin	1	2
4. On osallistuttu alueella toimivan paikallisen toimintaryhmän ohjelman laatimiseen (jollain tavalla).	1	2
5. On haettu alueella toimivan paikallisen toimintaryhmän hankerahoitusta.	1	2
6. On vastattu alueella toimivan paikallisen toimintaryhmän seuranta- ja arviointikyselyihin.	1	2
7. On osallistuttu alueella toimivan paikallisen toimintaryhmän toimintaan muuten, miten?	1	2
8. En tunne asiaa.	1	

23. Jokaisella paikallisella toimintaryhmällä on aluettaan koskeva paikallinen kehittämisohjelma vuodelle 2007–2013. Onko edustamanne yhteisö **vaikuttanut** alueella toimivan toimintaryhmän **kehittämisohjelman sisältöön**?

- 1 ei lainkaan
- 2 erittäin vähän
- 3 melko vähän
- 4 melko paljon
- 5 erittäin paljon
- 6 en tunne asiaa

24. Onko alueenne paikallisesta toimintaryhmästä **ollut hyötyä** edustamallenne yhteisölle?

- 1 kyllä, paljonkin; kuvaillaa lyhyesti, miten: _____
- 2 kyllä, jonkin verran; kuvaillaa lyhyesti, miten: _____
- 3 ei juurikaan merkitystä; kuvaillaa lyhyesti, miksi: _____
- 4 ei lainkaan merkitystä
- 5 en tunne asiaa

25. Suomen kylätoiminta ry. (SYTY) on kylätoiminnan valtakunnallinen järjestö, jolla on myös maakunnalliset yhteenliittymät. **Tunteeko** edustamanne yhteisö SYTYn ja kylien maakunnallisten yhteenliittymien toimintoja ja **onko ollut** niissä **mukana**?

	Kyllä	Ei
1. Tuntemme Suomen kylätoiminta ry:n (SYTYn) kehittämisohjelman 2008–2013.	1	2
2. Tuntemme oman maakuntamme maakunnallisen kylien yhteenliittymän ohjelman.	1	2
3. Tuntemme www.maaseutuplus.net -verkkosivut.	1	2
4. Tuntemme Maaseutuplus-lehden.	1	2
5. Olemme ottaneet yhteyttä SYTYn kylätoimintaan liittyvissä asioissa.	1	2
6. Olemme ottaneet yhteyttä maakunnalliseen kyläasiamiehen kylätoimintaan liittyvissä asioissa.	1	2
7. Olemme osallistuneet SYTYn ja/tai maakunnallisen kylien yhteenliittymän järjestämään koulutukseen.	1	2

8.	Olemme osallistuneet SYTYn ja/tai maakunnallisen kylien yhteenliittymän ohjelmien laatimiseen.	1	2
9.	Edustamani yhteisö on SYTYn jäsen.	1	2
10.	Edustamani yhteisö on maakuntamme kylien maakunnallisen yhteenliittymän jäsen.	1	2

V KYLÄTOIMINNALLA VAIKUTTAMINEN

Tässä osassa tiedustellaan ensin kehittämistoimintaan kannustavia ja sitä rajoittavia tekijöitä. Tämän jälkeen kartoitetaan, kuinka edustamanne yhteisö katsoo voineensa vaikuttaa asuinalueensa kehitykseen **3–5 vuoden viime aikana** ja miten sen piirissä arvioidaan alueella tapahtunutta kehitystä yleensä. Tässä osassa on mukana avoimia kysymyksiä, joihin toivomme vapaamuotoisia vastauksia ja kommentteja. Halutessanne voitte vastata vain monivalintakysymyksiin. Kaikki vastaukset ovat tutkimuksen kannalta yhtä arvokkaita.

26. Mitä mieltä olette seuraavista, kehittämistoiminnan mahdollisia innoittajia ja rajoittajia koskevista väittämistä edustamanne yhteisön ja omien kokemusten perusteella?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En tunne asiaa
1. Lisääntyneet rahoitusmahdollisuudet omaehtoiseen kehittämiseen ovat suunnanneet toimintaamme uusille urille.	1	2	3	4	5
2. Lisääntyneet neuvonta- ja tukipalvelut (esim. toimintaryhmät) ovat aktivoineet edustamaani yhteisöä hanketoimintaan.	1	2	3	4	5
3. Alueellamme on toiminut uudistuskysyisiä ihmisiä ja avaintoimijoita.	1	2	3	4	5
4. Toimintaamme on aktivoinut ja suunnannut paikallinen kyläsuunnitelma tai kylän kehittämisohjelma.	1	2	3	4	5
5. Toimintaamme on vaikeuttanut ongelmien ja ratkaistavien asioiden laajuus.	1	2	3	4	5
6. Toimintaamme on rajoittanut osallistumisen vähäisyys ja tehtävien kertyminen samoille henkilöille.	1	2	3	4	5
7. Toimintaamme on vaikeuttanut kylän syrjäinen sijainti keskuksiin nähden.	1	2	3	4	5
8. Toimintaamme on rajoittanut yhteistyön vähäisyys kunnan kanssa.	1	2	3	4	5
9. Toimintaamme on rajoittanut yhteistyön vähäisyys asukkaiden välillä.	1	2	3	4	5
10. Toimintaamme on vaikeuttanut hanketoimintaan liittyvän osaamisen puute.	1	2	3	4	5
11. Toimintaamme on vaikeuttanut hanketoimintaan liittyvä paperityö ja ”byrokratia”.	1	2	3	4	5
12. Kun ei ole enää juuri paikallisia palveluja, mitä alueella puolustaa, on asukkaiden välinen yhteistoimintakin laimentunut.	1	2	3	4	5

27. Onko edustamanne yhteisön toiminta-alueella tapahtunut 3–5 viime vuoden aikana jotakin todella hyvää tai huonoa, minkä katsotte vaikuttaneen tai suunnannee koko alueen kehityksen suuntaa? Mitä ja miten se vaikutti? (Vastatkaa vapaamuotoisesti.)

Hyvää:

Huonoa:

---

28. Missä määrin koette, että edustamanne yhteisö on **pystynyt** toiminnallaan **vaikuttamaan** alueenne elinoloihin ja yleiseen kehitykseen **3–5 viime vuoden** aikana?

- 1 ei lainkaan
- 2 vähän
- 3 kohtalaisesti
- 4 merkittävästi
- 5 en tunne asiaa

29. Miten katsotte paikallisen kehittämisen vaikutusmahdollisuuksien kaiken kaikkiaan **kehittyneen** **3–5 viime vuoden** aikana?

- 1 heikentyneet
- 2 pysyneet ennallaan
- 3 lisääntyneet
- 4 en tunne asiaa

30. Mitkä ovat mielestänne olleet edustamanne yhteisön toiminnan **tärkeimmät onnistumiset** **3–5 viime vuoden** aikana? (Vastatkaa vapaamuotoisesti.)

VI KYLÄTOIMINNAN TULEVAISUUS

Tässä osassa tiedustellaan näkemyksiänne kylätoiminnan tulevaisuudesta. Kuten edellisessä osassa, mukana on myös avoimia kysymyksiä, joihin toivotaan vapaamuotoisia vastauksia.

31. Missä määrin arvioitte edustamanne yhteisön itse harjoittavan lähivuosina (seuraavat 3–5 vuotta) alla kuvattuja toimintoja?

	Paljon	Jonkin verran	Ei lainkaan	En osaa sanoa
1. tapahtumien organisoiminen/ järjestäminen (juhlat, retket, tanssit, talkoot)	1	2	3	4
2. talkoomuotoinen osallistuminen muiden organisoimien tapahtumien ja tilaisuuksien järjestelyihin	1	2	3	4
3. tiedottaminen kylän toiminnasta, tapahtumista ja palveluista	1	2	3	4
4. tilojen ja tavaroiden vuokraustoiminta	1	2	3	4
5. keskustelutilaisuuksien järjestäminen	1	2	3	4
6. yhteisten alueiden hoito ja ympäristön puhtaanapito	1	2	3	4
7. pienimuotoinen myynti ja varainhankinta	1	2	3	4
8. kurssi- ja kerhotoiminnan järjestäminen	1	2	3	4
9. yhteisten toimintatilojen rakentaminen, kunnostaminen tai järjestäminen	1	2	3	4
10. lähiliikunta-paikkojen suunnittelu ja rakentaminen	1	2	3	4
11. liikenteen, tiestön ja vesihuollon parantaminen	1	2	3	4
12. uusien asukkaiden houkuttelevuus kylään	1	2	3	4
13. kyläsuunnitelmien tai kylänkehittämisohjelmien laatiminen	1	2	3	4
14. nuorten aktivoiminen (kehittämis)toimintaan ja nuorten työllistäminen yhdistyksiin	1	2	3	4
15. alueen asukkaiden palvelutarpeiden kartoittaminen	1	2	3	4
16. huoneistotalotyyppisten senioritalojen kunnostaminen, joihin kytketään palveluja	1	2	3	4
17. sosiaaliaputoiminnan järjestäminen (vanhusten ja sairaiden hoiva ja auttaminen) kylätasolla esimerkiksi ostopalveluperiaatteella ts. korvausta vastaan	1	2	3	4
18. kylän kehitysyhtiön, kyläyhteyksen tai osuuskunnan perustaminen	1	2	3	4
19. kyläkoulutoiminnan järjestäminen kylän voimin	1	2	3	4
20. kylän turvallisuudesta huolehtiminen vapaaehtoisia pelastuspalveluyksiköitä perustamalla	1	2	3	4
21. edunvalvontavaikuttaminen Suomen kylät ry (SYTYn) tai maakunnallisten kylien yhteenliittymän kautta	1	2	3	4
22. aloitteiden tai vetoomusten tekeminen kunnalle ja kunnallisille lautakunnille kylien etuja ja kylätoimintaa koskeissa asioissa	1	2	3	4
23. aloitteiden tai vetoomusten tekeminen ELY-keskuksille (ent. TE-keskuksille), ympäristö- tai muille alue/piirihallintoviranomaisille kylien etuja ja kylätoimintaa koskeissa asioissa	1	2	3	4

24. aloitteiden tai vetoomusten tekeminen valtakunnallisille päätöksentekijöille (esim. eduskunta, ministeriöt) kylien etuja ja kylätoimintaa koskevissa asioissa	1	2	3	4
25. yhteydenpito ja yhteistyö muissa maissa toimivien järjestöjen/yhdistysten kanssa	1	2	3	4

32. Mitä mieltä olette seuraavista peruspalvelujen tulevaisuutta koskevista väittämistä edustamanne yhteisön näkökulmasta?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En tunne asiaa
1. Paikallisten peruspalvelujen saatavuus on tulevaisuudessa yhä enemmän yhdistysten vastuulla.	1	2	3	4	5
2. Paikallisten yhdistysten ja muiden kolmannen sektorin toimijoiden on tarpeen ottaa päävastuu palvelujen kehitystyöstä omalla asuinalueellamme.	1	2	3	4	5
3. Asuinalueemme palveluiden tulevaisuuden kannalta ratkaisevia ovat kunnassa tai muilla poliittis-hallinnollisilla tahoilla tehtävät päätökset.	1	2	3	4	5
4. Paikallisten yhdistysten ja toimijoiden tulee pyrkiä vaikuttamaan ennemmin poliittis-hallinnolliseen päätöksentekoon kuin ryhtyä itse palvelujen järjestelijäksi tai tuottajaksi	1	2	3	4	5
5. Liiketoimintaa harjoittavat yksityiset yritykset tuottavat jatkossa suuremman osan peruspalveluista omalla asuinalueellamme.	1	2	3	4	5
6. Kuntaliitokset vaikuttavat kielteisesti maaseudun peruspalvelujen saatavuuteen.	1	2	3	4	5
7. Maalle muuttajien ja siellä asuvien pitää tulevaisuudessa hyväksyä se, että peruspalvelujen saatavuus on pysyvästi heikompi kuin taajamissa.	1	2	3	4	5
8. Toiminta tulee muuttumaan entistä kansainvälisemmäksi.	1	2	3	4	5
9. Sosiaalisen median merkitys kansalaistoiminnassa tulee kasvamaan.	1	2	3	4	5

33. Mitkä ovat ne **peruspalvelut**, joiden saatavuutta pidätte asuinalueenne tulevaisuuden kannalta **kaikkein tärkeimpinä**? (Vastatkaa vapaamuotoisesti.)

VII TAUSTATietoJA VASTAAJASTA

Tässä osassa tiedustellaan vielä jotakin vastaajaan liittyviä taustatietoja, joilla on merkitystä aineiston tilastollisen käsittelyn kannalta.

34. Vastaajan rooli tai tehtävä edustamassaan yhdistyksessä/yhteisössä (ympyröikää vain yksi vaihtoehto)

- 1 toimikunnan tai yhdistyksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja
- 2 sihteeri tai rahastonhoitaja
- 3 muu rooli tai tehtävä; mikä _____

35. Vastaajan ikä

- 1 alle 35-vuotias
- 2 36–50-vuotias
- 3 51–65-vuotias
- 4 Yli 65-vuotias

36. Vastaajan sukupuoli

- 1 nainen
- 2 mies

37. Kuinka kauan olette yhteensä ollut mukana jollakin tavoin kylätoiminnassa/paikallisessa kehittämis-toiminnassa? Arvioikaa mukaan myös epämuodolliset asemat ja tehtävät.

- 1 alle 5 vuotta
- 2 6–10 vuotta
- 3 11–20 vuotta
- 4 Yli 20 vuotta

38. Kuinka kauan olette asunut nykyisellä, edustamanne yhteisön toiminta-alueella?

- 1 alle 5 vuotta
- 2 6–10 vuotta
- 3 11–20 vuotta
- 4 Yli 20 vuotta

SANA ON VAPAA!

39. Mikäli tunnette kylätoimintaa pitkältä ajalta, kuvaillkaa omin sanoin, miten toiminta on **muuttunut** sisällöllisesti (mitä tehdään) tai laadullisesti (miten tehdään) tai toimijoiden osalta (ketkä tekevät) 1980-, 1990- ja 2000-luvuilla?

---

40. Onko mielessäanne muita ajatuksia ja kokemuksia kylätoiminnasta ja/tai paikallisesta kehittämis-toiminnasta? Teillä on myös mahdollisuus saattaa vapaamuotoisia kommentteja tai tapahtumaku-vauksia tutkijoiden tietoon kirjoittamalla niistä tämän lomakkeen lisäksi [www-osoitteessa: http://kylatoimintatutkimus.ning.com/](http://www.kylatoimintatutkimus.ning.com/)

Vastaaminen tapahtuu luottamuksellisesti eikä vastaajaa voida tunnistaa.

Kiitoksia vastauksestanne!

WWW.HELSINKI.FI/RURALIA

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI